

శ్రీ
శ్రీ
భజన సత్యహరిశ్చ

ఆచారముల నాటకము

No 754

ఇది

Aug 10 1936

15గుల నారాయణ రెడ్డిగారి

విరచితము.

గురుగూడుల నారాయణ పేటతాలూకా సత్యగుడిపాటి

నినాసులగు వల్లకి రామరెడ్డి తయారయి

కృష్ణ రెడ్డి గారి

ప్రకటనయముచే

నారాయణ పేట కోశివ్వర ముద్రాక్షురి శాలచూరు,

ముద్రించబడియె.

1936.

ఈ నాటకమునగల పాత్రలు.

పురుషులు.

ఇందుకు
నసిఁహుడు
బృహస్పతి
నాతముడు
విశ్వామిత్రుడు
అగస్త్యుడు
నారదుడు
హరిశ్చంద్రుడు
సత్యకీర్తి
లోహితాస్యుడు
సూతుడు
ధర్మారెడ్డి
కరంధపు
కమలగిర్రావు
నక్షత్రకుడు
భేతాభుడు

వారులు

శంభులింగం } పరుజంగములు
వీరలింగం }
వీరనాథులు
బూచయ్య
కాలకాశికుడు
జనార్దనుడు
కేశవుడు
భద్రకుడు
వరమివ్వకుడు
దానరాజుకుడు రాజధాని
భేతాభునియొక్క పరిజనము
లింగసువత్తులు.

స్త్రీలు.

చంద్రమతి
మాతంగకన్యలు
కాలకంటికి
పాశ్వాతి

ప్రతిక.

పారమార్థిక జరులారా! భక్తగోసరులారా!

యా భజన సత్య హరిశ్చంద్రియము వాగ్మయుటకు భజనపరుల సంకల్పమే నాకు బలమునిచ్చెను. పరాత్పరుడో నందు భక్తులహృదయమే పరాత్పరుని హృదయము. యితే నే శిష్యునదననగా, ఒకసారి సత్యలోకములో బ్రహ్మ సభ లో ఋషులు సత్యమునకు సరికచ్చునదేదయని పృచ్ఛతేయగా సత్యమును పోక వైపు ప్రపంచమునోక వైపు ప్రాసునందుంటగా నా ప్రాసు ప్రపంచమువైపు తేలి కిరుయ్యెను. అట్టి సత్యము హరిశ్చంద్రికు నిచ్చెను. హరిశ్చంద్రిగి సత్యము నిచ్చుటకు వెద్ద సహాయముతేవినది చంద్రినతి యీ దంపతుల చరితము సాక్షి నవిన నాట్యముగ సన్నివ పుణ్యము రాతితప్పును. యిది అశుచిముల నాటకము. ఈ నాటకము నచ్చొత్తించ భవ సహాయము తేవినవారు గుంటూరు లింగ నాసారావుపేట తాలూకా సంతగుడి పుం నివాసులు పల్లకి రామిశ్చి కోటమ్మగార్ల సుపుత్రిగిడెం శ్రీయుతి కృష్ణాశ్చిగారు వీరు మంచి వంశములో జన్మించిన వారు వీరిసోదరు లితియవ్వరులరు. వెద్దవారు కోల్కత్తా, ముంబైశ్చి గార్లు వీరికన ౨ రి ౨ వారు రామస్వామిశ్చిగారు వీరి మేనల్లుడు శ్రీయుత కాపా వెంకటసుబ్బాశ్చిగారు క్రీ॥ శ॥ 1930-31 లో సంతగుడిసాటి గాగ్రిములో ఊరిక పడమరదరిగా మంచివీర్య మయ్య తొగ్గించి దానికి గిలకలు గట్టించి పగోపకాగముగా జతుల కుపయోగపరచెను. మై శిష్యున భవసహాయులు శ్రీ కృష్ణాశ్చిగారి కొమరిత రామయ్య యను పేరుగల్గిన సాధ్యమణిని కన్యదానరూప కిముగా యీ వెంకటసుబ్బాశ్చిగారి కొనంగి భూదాన గోదాన పారణ్యనాప ములతో సహా నిచ్చిరి. ఈ కృష్ణాశ్చిగారికి చంకు సమంధములు మునటిభా ర్యకు మగసంతానము లేనందులన వెద్దారుడిల్లా వంగవోలుతాలూకా యినమల మెగ్గుగు గ్రామనివాసులయిన దుంపా వీరస్వామిశ్చి కోటమ్మగార్ల గర్భజా

క్తి కయనఁబరగు సుబ్బమృత్యును సుగుణవశిని వివాహమాడెను. అంతట ఆమెకు యేసంతానములేక యుండెను. యుండియు భర్తకు యొడమభూమి యుండియు కుడిభుజము గూడ వాలకుండ సహాయములేయించుండెను. జ్ఞానమును శ్రమనుని సంపాదించుకొని భర్తకు లన్ని విధముల సేవలేయు సుకల భర్తయే భగవంతుడను పరమ సాధ్య అతిథి యభ్యుక్తుల యొడ ప్రేమరాశి బాంధవులన్ని తోబాట్లు వారన్ని ఆదరించు ఆశ్రయరిత శైద్ధ్యలన్ని పరమభక్తి జూపించెడు భక్తురాలు పుణ్యకథలు వినుచుండును పుణ్యవృత్తములు జేయుచుండును. శ్రీయుత కృష్ణ శైద్ధిగారి సుగుణములు వారిని చూడగ నె కనుపించుచుండును. వారు శైద్ధ్యలన్ని అతి ఆనందాతో జూతురు. పాడిపంటయందుల అవృష్టవంతులు భక్తులు భక్తి పోషకులు దీనపోషకులు వీరల దంపత సమేతంబుగా వీరి కుటుంబమునకు భగవంతుడు అన్నివిధముల కృపజూచి రక్షించుగాక. వీరి సులభు వీరి కుటుంబము నకు బోగా మిగిలినదానిచే యిటువంటి పుణ్య కార్యములకే వెచ్చింప జేయు గాక.

సంతగుడివాడు
స॥ సా॥ తా॥
ది28-3-36.

గంగుల నారాయణరెడ్డి.

నాం ది .

(యిదువురు వ్యక్తులు)

మొద—గీ॥ శ్రీకరబగుచట్టి యీ ♦ చిద్విలాస

మెవరుగాచెడగోయన ♦ భవనములకు

తొడిగినారాయ ఁడవ ♦ ధర్మమయ్యె

భక్తజనముల కికమీద ♦ భయమదేమి.

మిత్రమా. యీవిన మెంత సునినమోయి యీ సుజనసభ
ను గాంచుటగల్గినది యొకలకో వీరలంత యిచ్చటకు దయచే
సియున్నారు.

రెం.—ఓహో మిత్రమా! నీవెరుగవాయేమి యీదినము శ్రీయిత
గంగులనారాయణరెడ్డిగారిచే రచియింపబడిన శ్రీభజన సత్య
హరిశ్చంద్రీయ మీహాల్ముగో ప్రదర్శింపజూపుచున్నారు.

మొద—మనమా ప్రయత్నములో రాలేమ గాన యిటికివెళ్ళి
రానద్ద. అదిగో నారకుని సంగీతముగూడ విననచ్చుచున్నది.
మొదటిరంగము సురసభగాజోలు.

రెండ—బేను. నారు రాగ నె మన బాన వసిష్ఠుడు సత్యమును
గురించి చక్కగా వక్కాణించుచు తొందర.

(తెరబడును.)

శ్రీ
భజన సత్య హరిశ్చంద్రీయము.

ప్రథమః కర్మము

కర్మము — గురునాథ.

(ఇందుకు, పూజకు, కసిష్ఠకు, విశ్వామిత్రుకు, అశ్వుకు, గౌతముకు, ఆసీమలై ప్రవేశింతురు)

ఇందు— గురువరా నారదుడేల ఆలస్యము జేయుచున్నాడు.

బ్రహ్మ— భగవద్భాష్యముజేయుచు వచ్చుచున్నాడు.

నార— శ్రీమద్విమలామణి గోవిందో హరిః

కీర్తన.

(శ్రీ) కైలాసవి జేయుత నరద

1 శ్రీకరివందిత శ్రీశివనాథ చేకొనరాదటర భక్తుల " శ్రీ "

2 నారాయణకవి భారమనకభువి రారమ్మనలేద ముక్కుల " శ్రీ "

ఇందు— (లేచి) నారదమునిద్రా! నమస్కారముదయజేయుము.

నార— (సభవంకజూచి తనలో) బలె (ప్రకాశముగా) కల్యాణం

భవతి.

వసి—సీ! (పూనికతో)

అప్పుడానామ లొనరించునట్టిఫలము

యశస్వ మేధాదు లొనరించు ♦ నట్టిఫలము

నరయ తీర్థయాత్రలవచ్చు ♦ నట్టిఫలము

సత్య నిష్ఠాని ఫలముతో ♦ సరిగరాప్తు.

శ్రీ:

.. భజన సత్య హరిశ్చంద్రీయము ..

ఇంద్ర— మునిజన గరిష్ఠా వసిష్ఠా సత్యమును సూచి చక్కగా
వక్కాణించితిరి.

వసి— దేవేందా! వేదలక్ష్మణేల సృష్టి స్థితిలయంబులీ సత్యమునకే
నాధారి యడియన్నవి. సత్యమునకు వరిబ్రహ్మమునకు భేదము
లేదు. యిక దీనితో సరినచ్చునదేమయగలదు.

గీ॥ యెన్నికిష్టాలువచ్చిన • మోచకుండ
నిక చావువచ్చినమది • ఒకకుండ
సత్యమేవేలిల్లదైన • సాదుబుని
తప్పకుండినవాడె నో • ఛినిడివేదన.

యెవరయినగాని సత్యముదిప్పకుండును నుత్తమపద్ధతి
అట్లు దప్పకుండినవాడె సుస్థిరుడు.

బృహ— నిజము వసిష్ఠా నిజమునిజము.

అగ— సత్యమేజయమను నావోక్తి క్క పుట్టినదాకులకే కన.

నార.— చాలుచాలు మైత్రావరుణి మాధుర్యము మాధుర్యము.

గౌత— బ్రహ్మనిష్ఠా! వసిష్ఠా నిప్రుజెప్పు ఊపన్యాసంబు సకలలోక
సమృతమైయున్నది యిటువంటి యుపన్యాసంబు విన్నదినమే
సుదినము.

విశ్వా— (తనలో) ఛీ ఛీ బాతికూటికి వెచ్చిన నిల్లిపప్పచ్చుట్లు సుర
సభకువచ్చినను ఈవసిష్ఠాని నీతివాక్యములే వికవలసివచ్చెను.
అదియునుగాక ఇంద్రునితోసహ యితడుజెప్పు యుపన్యాసం
బుల కలరారుచుండిరి. యెట్లులైన యితని వ్యాఖ్యము బోగొట్టి
అప్రమానపరచజూచెద.

నార— (తనలో) ఈవేల్ల నాకు చాలినంతపప్పున్నము యిక్కడనే,

యెక్కడకు వెళ్ళవలసినదనిలేదు. (ప్రకాశముగా) విశ్వామిత్రుడు
ఈవనిష్ఠుని సత్యోపన్యాసంబు నీకు రుచించలేదయేమి మాటా
డకుంటివి.

విశ్వా—(హేళనగా) మీయందరికి రుచించితేచాలులే యీతని
నిరర్థకమయిన యుపన్యాసము.

నసి—ఏమివిశ్వామిత్రా! నా యుపన్యాసంబు నిరర్థకమయినదా.

విశ్వా—ఒకనాటికి రెండునాల్గికు మూడునాల్గికు పన్నెండునాల్గికు

నసి—ఏమి దానికారణము.

విశ్వా—ఏమికారణమో. నోటికివచ్చినట్లు యెన్నిమాటలైన జెప్ప
నచ్చును గాని చెబుటకు మహాకష్టము కష్టములేని సత్యమా
ర్థము శుక్రుజెట్లు జెప్పియున్నాడో చూడు.

నసి—ఏది.

విశ్వా—గీ. వారిజాక్షులందు ♦ నై వాహికములందు

చాణివిత్తిమూల ♦ భంగిమందు

చక్రతగోకులాగి ♦ జన్మరక్షణమందు

బొంకవచ్చుచుము ♦ వొందదధిప॥

అట్లుండాలి సత్యజెప్పితె

ఇంద్ర—గాధిపతి నిప్రజెప్పిన యుక్తి చాలాబాగుగానున్నది శుక్రు
డుజెప్పినధర్మశాస్త్రప్రకారము యిక అబద్ధనూడవలసిన నవ
సరమేలేదు గాన వసిష్ఠుడుజెప్పిన నిష్ఠయే సత్యమును గురించి
బాగాయున్నది.

విశ్వా—ఓహో. ఇంద్రా ధర్మశాస్త్రముల బలవరుచుటకు గూడ
నీకు తెలిసెన్నదని నాకిదివరకు తెలియజే.

ఇంద్రు—కుశికతనయీ! మున్నిమాటలెల నసిష్ఠుఁడెక్కిన ధర్మ
శాస్త్రప్రకారమెవడయిన నడచుకున్నాడె నభ్యులనడ గునిము
ఆర్యులారా! మీకు తెలియని సంగతులు త్రిలోకములలో లేవు
వైధర్మ్యశాస్త్రప్రకారము యెవరియైన దోషోక్తి ముచ్చటయెక్క
వైచార్యమున్నవారిలుగలర గలిగి నేని తెలియదుమహా.

(ముచులని రాలోచనలో మునిగి వేలుచున్నాడు.)

నారి—(ముచునకుచచ్చి) ఏమి తాడనో త్తిములారా! ఊరికుండె
దరు నసిష్ఠ నీవయిన లేచి చెప్పవేయి.

వసి—భూలోకములో అయోధ్యాపట్టణా నీశుడగు హరిష్ఠా
దుర్గింపుకలఁడు.

విశ్వా—(తనలో మాత్రమెట్టే నేనిన నెక్కువతేసినాడలయినచు
నీకు నాకు యరిమశత్రువుగాన నీడిమాల చెల్లనివ్వను. (ద్రువా
శముగా) నసిష్ఠ యెవ్వరు.

వసి—హరిష్ఠాదుర్గింపు

విశ్వా—ఎవ్వరు!

వసి—అయోధ్యాపట్టణమేలు హరిష్ఠాదుర్గింపు.

విశ్వా—(కోపముతో) కీర్తి.

ఏలయిటుబల్కెదవు । యేమిచెలగునీకుర

చాలుచాలుపేరికింక । మేలుగాకునోరుమూయు! ఏల!

వసి—పల్కకేమిపల్వనీకు । పైనచెల్వజెప్పర

యల్కిపడియెద వేలర । ఉన్నదదియెనీకుర! పల్క!!

విశ్వా—సన్నతూలనాడెదవుర । కన్నగానకున్నన

యెన్నినాల్గుజెప్పిన కా । సంతలేదు బుద్ధిర! ఏల!

వసి—ఉన్నమాటలేలర ఉన్నదేనా తెల్లర
పట్టితేనుసికుర । పశునైవమేలుర । పల్క॥

విశ్వా—నేనా! పశువుకన్న హీనుడను నీవ. ముప్పదిమూడుగోట్ల
దేవతలకు ప్రభువైన దేవేంద్రుడిచ్చటయుండ బ్రహ్మసృష్టికి ప్ర
తిసృష్టికేసిన యపరబ్రహ్మను నేనుండ మహామహాలయిన ముని
పుంగవులు వినుచుండ నిత్యము పశుచుల చవిజూచు నారా
చవట్టియగు హరిశ్చంద్రుడొక్కడు అబద్ధమాడిచి పల్కితివి
మూర్ఖ తెలిసికొనుము యికమాటలాడకుమునోరుమూయుము.

నార—(తనతో) నేను నుర బెట్టకమున్న చావ్ములుబాగుగానాడు
చున్నవి (ప్రకాశముగా) వసిహ ధైర్యమున్న మాటలాడుము
ఆలస్యమొనులకు

గీ! ముచినిరుండుచుయుల ♦ ముచుతము
భావియాభావులుకావని ♦ పశులకాల
కీతుచుకీతుకెలియునకు శ్రీ ♦ సుతుకమేలు
యాసుతకీతకమునకు మీ ♦ రినికమేలు.

వసి—ఈకట్టికోతిగానిమాటలు పాటికివచ్చునా హరిశ్చంద్రుడబద్ధ
మూనా.

లింగ్రు—పరిష్కా! అధికప్రసంగమునలకు. పోరులారా మానవ
మాతురై రాజ్యభోగముల నుభవింపు హరిశ్చంద్రుడబద్ధ
మాడిచుచుంట పప్పుదిగనిమాట.

విశ్వా—అతడబద్ధమాడిచుచుంట పట్టబోసుకొనుమాట

వసి—గీ! సజ్జనారథునికి ♦ చంద్రమార్గ
లెలమగతివప్పిసాడచిన ♦ యేకమైన

భూమియాకాశములుతిర్గి • భూరిగుణుడు
యాహరిశ్చంద్రుడుయబద్ధ • మాడకుండు.

నా యీమాటలు హరిశ్చంద్రుడు నాశిష్యుడని జెప్పుట
గాదు యదార్థము.

విశ్వా—వశిష్ఠ! యెంతసేపు మాటలాడిన వరగడ్డపుమాటలేనా?
వసి—నావిగావు.

విశ్వా—ముసలవాడవైన నీవేయిట్లు గట్టిగామాట్లాడుచుండి యిక
నేనునుకొనదన హరిశ్చంద్రుడుబద్ధమాడిడా.

వసి—ఆడడు.

విశ్వా—నేను హరిశ్చంద్రుని బద్ధమాడించెదను యేమోజగనవు.

వసి—నీవు హరిశ్చంద్రుని బద్ధమాడిచివట్టిన నేను తలగొరిగించు

కొని ఖరవాహనమెక్కి మరుక్షుతిల పుట్టెలో భోంచేయుచు
వాడ వాడల నుత్తరదిశకు నూలేగెదను.

నాగ—నీవేమోజగదవిశ్వామిత్ర.

విశ్వా—మంచుపర్వత శిఖరాగ్రముపయి పవనభక్షణ సేయుచు
ఈశ్వరుని మెప్పించ నూరువేలసంవత్సరములుచేయుతపస్సులో
సగమిచ్చి సకలసంపదలనిచ్చి స్వర్గములో యీ దేవేంద్రుని
సరసన సింహాసనముపయి కూర్చుండబెట్టెదను యీకలకు
దప్పినవాడ నయినా ఆపరమేశ్వరు పాదమునకు దప్పినవాడ
నగుదును.

బృహ—ఎందులకింతతొందర విశ్వామిత్రా? ఆవులావులు గలియ
బడి లేగలకాట్లు విరుగదొక్కినవన్నట్లు మీరేకాక యితరుల
కుగూడ కష్టములు గలుగుగద. యెవరు ఓర్పుకుంటు పోదు.

విశ్వా—అహో యేమి నీ ఓర్పులనము బృహస్పతి. కొమరుని కై నీవు
నీ శిష్యుడు తగాద బెట్టుకొన్నప్పుడు నీవు కొంచెము ఓర్పుకుంటివి
గా చాలుచాలు ఒకరికి చక్కట్లుజెప్పట కందరము పెద్దలమే.

నార—మరకేల బృహస్పతి వారువారు సమానులు యెట్లనుకు
న్నా సరిపోవును.

విశ్వా—నారదా! ఏమంటివి నక్కకు దేవలోకమునకు పోటీ పెట్టు
చున్నావే మేమిరువురము సమానమా! నీకు తలదిరిగి నాలుక
నోట్లోకి వస్తున్నదే నీ దేశమిరుగుమూట లిక్కడ చాలించుము
మాట్లాడితే పక్షపాతములేకుండు సమముగా మాట్లాడుము.

నార—సంగతిసందర్భము చెలియకుండు విశ్వామిత్రా, యేల నట్లు
మాట్లాడెదవు. పాపము జెప్పినా ఒకట పుణ్యముజెప్పినా
ఒకటనా నీ కోపమునకు.

విశ్వా—అవును. సంగతిసందర్భము నాకేమి తెలుసును శాతమా!
నీకు తెలుసును నీకు చెలిసినసంగతి నాకన్న యిందునకు బా
గా తెలుసును.

నార—ఛీ. యిక్కడయుండినకొలది పోతసంగతులన్ని బతుట
బడుచున్నవి వెట్లటేముచిది (అని నిష్క్రమించుచున్నారు.)

ఇంద్ర—ఏమివిశ్వామిత్రా, చిన్న పెద్ద తెలియకుండుమాట్లాడెదవు

విశ్వా—నిజమే మోహముచేత దిబ్బమీదకోడివై కూసిననాడు
చిన్న పెద్ద విచారించి కూసితవిగావోలు.

నార—ఏమి బృహస్పతియింద్రాని తూలనాడుచున్నమాట్లాడకుంటివి.

లగ—నారదా! నీవు సకల్పడము యిక జాలించుము విశ్వామిత్రా
వేద్యుడమరమ్ము యింద్ర, వసిష్ఠ, బృహస్పతులారా మీరు వెట్లడి.

విశ్వా—వసిష్ఠా! నేను వెళ్లమంటి నీ శిష్యునకు ముందుగాబోయి
 ఏమయిన చెప్పకొనవలసిన సంగతులున్నవా చెప్పకొనుము.
 వసి—పుట్టకతోడనే సత్యగుణముచేత బుట్టిన హరిశ్చంద్రునకు
 నే శిష్యువలసిన దేమియులేదు.

విశ్వా—నీవు బెట్టినపందెము దప్పవుగద.

వసి—సూర్యచంద్రులు గతులుదప్పిన దప్పుచు.

(అందరునిష్క్రమితురు నారదుడీగీతమును జాడుచు
 నిష్క్రమించుచు)

నార

గీ త ము.

- 1 నీలోననీవుజూచు | నీకన్న మెవరులేరు
 మూలంబుగానకీపు | మోహంబుజెందెదావు || నీలో ||
- 2 నిఖిలస్వరూపమెన్న | నిత్యమయియున్నదన్న
 సుఖమేదెజూచుమన్న | జూచెడివారికన్న || నీలో ||
- 3 నారాయణస్వామిదారి | నడచినవారికోరి
 వేరేమిలేదురోరి | వేదాంతజేయకోరి || నీలో ||

ఇది ప్రభుమాంకము.

శ్రీ. పు.

(శ్రీ)

భజన సత్య హరిశ్చంద్రీయము.

ద్వితీయాంకము

(అంగీకారమున విశ్వామిత్రుడు ప్రవేశించుచున్నాడు)

విశ్వా—ఏమీ, వసిష్ఠునివై కక్షచే హరిశ్చంద్రుని నబద్ధమాడించెన నాటిని మిక్కిలి వసిష్ఠునికు జయము నా కిజయము రానున్నట్లు తోచుచున్నది. కానీ నేజేయు మామూజాలంబుల హరిశ్చంద్రుడు బడిడేని నారాజవంశపుకీర్తి యుగాయుగములు మాయకయుండును. లేక మామూజాలంబుల బడిడేని వసిష్ఠునికు తలవంపు చెచ్చిన వాడినగుచును. ప్రయత్నముజేసి మించెదను.

సేవించుగాని యేపని ♦ సిగ్గుపడకు

మోచిననుగాని మరసుకు ♦ నూటిగాను

చాసించుగాని దృవ్యము ♦ బాసినోడు

మోసిననుగాని తెలియకు ♦ ముందుబరువు.

(ధైర్యముతో నిష్క్రమించును.)

(పిమ్మట హరిశ్చంద్ర సత్యకీర్తులు తగిలపరిజనముతో ప్రవేశించును)

హరి—సత్యకీర్తి మన రాజసూయాప్సరము చక్కగా పూర్వైసం

దలకు సంతసమగుచున్నది. మన మాహ్వనించిన వారలలో

విశ్వామిత్రునికొక్కడు యేకరణముచేతనోరాలేదు. తెలియదు.

సత్య—మహాబుధులువారు వారెక్కడ తపస్సుచేసుకుంటు కూర్చున్నారు.

(విశ్వామిత్రుడు ప్రవేశము.)

(హరిశ్చంద్రుడు సత్యకీర్తి యెదురేగి) కుశికసందనా వందనములు దయచేయుడి మణిపీఠముపయికి (అని మణిపీఠము జూపింతురు విశ్వామిత్రుడు కూర్చున్నతరువాత వాచా కూర్చున్నారు.)

హరి—స్వామి! మీమాట యిప్పుడె యనుకొనుచుంటిమి మీరూ దయచేసితిరి. మా కీ దినము సుదినము.

విశ్వా—(తనలో) సురసభలో జరిగినసంగతి యీతని కేముందు తెలిసినదా యేమి. (ప్రకాశముగా) హరిశ్చంద్రమహారాజా! నేను మీవలన కొంతద్రవ్యసహాయము వషయవలెనని నచ్చితిని

హరి—మహాతపః ప్రభావముచే వెలుంగు మీకు ధనసహాయము గావలయును.

విశ్వా—పరమేశ్వరునిగూర్చి యజ్ఞము చేయదలచుకొంటిని ఆ యజ్ఞము ధనసహాయము లేనిది యెట్లు సఫలీకృతమవును.

హరి—యెంతగావలయునో నెలవివ్వుడు.

విశ్వా—రాజా! నిన్నుడుగవలసినంత ధనసహాయముగాదు అందులకే నేననుమానించుచుంటిని.

హరి—మీబోటి పుణ్యపురుషులకు రవ్యసహాయముజేసిన అదియె గొప్ప పుణ్యముగద.

విశ్వా—సరే. అడిగెదనా?

హరి—అడుగుము.

విశ్వా—ఏనుగుపై మనుజుడెక్కి గవ్య గోటమీట నెంతెత్తునగు

గునో సంతద్రవ్యము చాలు.

హరి—విత్తమారాగే? సత్యక్షీర్ణ ధనమునిచ్చటకే తెప్పించుము.

విశ్వా—రాజా! నేను యజ్ఞముజేయు నుపక్రమించిననాడు తీసు

కొని వెళ్ళెదమి ధనముతో పాటునాధనమునిచ్చటనేయుంచుదు

సత్య—యెప్పుటిమేలప్పుడె మీధనము మీరు నిచ్చట నుంచక

తీసుకొనిపోవడమే మంచిది.

హరి—గీ! ధనముతోనూట నామాట ♦ తప్పుగాదు

తల్లిదండ్రులనగునను ♦ తనయనోడ

రహితుల సతుల తగినవా ♦ రల నయినను

సన్నియుండిగరాదది ♦ సమ్మసుమ్మ.

విశ్వా— శ్రీ న.

1 రాజానీయంకునాకు రవ్వయ్యనను హరిశ్చంద్ర || రా ||

పూజితగుణధామా । పోవు నేయపవమ్మకం । రా ||

2 ధరణిగమివంటిధన్యులు । తిరుగుమాటజెప్పరుగద దిన

కరవంత । రా ।

3 గంగులనారాయణనేలు । గంగాధరునిసాక్షిగను కరుణను

గొనుము || రా ||

సత్య—ముసిందా! రాజగారు విచారించక చెప్పలేదు. మీధన

ముమీతావున మీరే దాచుకొనుటమంచిది.

విశ్వా—నేనా? అంతవిచారించకమాటలాడింది సత్యక్షీర్ణ నేదాచు

కోవడమునకు నాకక్కడి కొంపలా గోడలా పెట్టెలా బేడలా

ముక్కుబట్టుకొని చెట్టుక్రింద గూర్చును తపసులధనము దొంగ

ల కలకనగద.

సత్య—హితవ్యప్రభావము చేత దొంగలువత్తుర.

విశ్వా—ఏమీ? మీరిచ్చు మూడుకాసులకు నాతపః ప్రభావము గూడ వ్రాయుముజేయ మరుచుంటివ. యితకన్న ఒక్కసారి లేదని యన్న వెళ్లనా!

హరి—అయ్యా, మీయిష్టానుసారము చిత్తశింపుకు

విశ్వా—సరే యిక నేను వెళ్ళెదను.

హరి—సత్య—(నమస్కరింతుకు) స్వాహా! దయయుంచుకు.

విశ్వా—పరమేశ్వరుని దయ వికుమారుకు (పోవుచు) (తనలో) పట్టుజక్కినదిలె ఆశ్రమముదగ్గరకు యెట్లైన వచ్చునట్లు జేసి దను నా మాయూహాలములొ బడవేసెదను. (నిష్క్రమించుచు)

హరి—సత్యకీర్తి వాగ్దత్తమయిర భవము నాముని మనయొద్దినే. యుచిపోవుటచేత నామనస్సునకు నేదో తొందర గలుగు చున్నది.

సత్య—ఓను. సత్యము నే నాధారముగాతీసుకొనువారికెల్ల కొంచెము యిటువంటిసమయములలో భయము గలుగుచుండును.

(పక్కకుజూచి) యెవరో మహావేగముగ వచ్చుచున్నారు.

(ఆతురతతో ద్వారపాలకుడు ప్రవేశించుచున్నాడు)

ద్వారపాలకుడు—దేవా యింకేమున్నది. దేశమునకు ప్రళయము సంభవించినది.

హరి—అదియేమి నిదానముగ జెప్పుము తొందరపడకుము.

ద్వార—అయ్యా! నేనీమిజెప్పుచును గుంపులుగుంపులు జనులు వచ్చి మనకొకటి సింహద్వారమువద్ద వేచియున్నారు వాఙ్మందములను జెప్పుకొనుటకు.

హరి.—ఏమిసత్యక్షి

సత్య.—హరిని తొంతరగా యిచ్చటకు వచ్చుచట్లు జేయుము.

ద్వార.—చిత్తము. (తొండరగా నిష్క్రమించును)

పొరులు—యంకేమి వ్యవసాయముబాబయ్య యింకక్కడి పిల్లలు
బాబయ్యయింకక్కడితల్లులుబాబయ్య గోలగోలబాబయ్య
(పొరులు ప్రవేశించుచున్నారు.)

పొరులు—క్షీణన.

రాజరాజమమ్మ రక్షించవయ్య ! దండములు దండములు
ఉండలేమయ్య ! రా !

1. ఫరణివంశజమమ్మ దయజూడవయ్య ! తలిదండ్రుడైన గురు
దాతనివయ్య ! రా !!
2. మెకములబాధాలు మండాయనయ్య ! తికమకలై జనము తిరిగి
రారయ్య !! రాజ !!
3. వేరుసెంగచేలు వేరులేవయ్య ! హరివరాహముల్ మిగులదిన
నయ్య !! రాజ !!
4. జంకపోతులు పండుకంకులన్నియును ! ఉంకించిమసెను బొంకి
చెనయ్య !! రా !!
5. నారాయణరెడ్డిని నయముగనయ్య ! తేరిరక్షించడు శివుని
నాక్షయ్య ! రాజ !!

1. ఫర్వారెడ్డి, 2 కరండప్ప 3 కమలగిరావు.

1. పొరు—బాబయ్య! నాగతివిను బాబయ్య అరక్కాడికి నా
మెడ్డము నాకు బువ్వదెచ్చిందిబాబయ్య, బువ్వదెచ్చి అడ
బెట్టి నాకోసరమట్ల గూర్చున్నది బాబయ్య కూర్చున్నానికి
యింతంతవెడల్పు నుచ్చల్లిబాబయ్య, అవంతున్న యెత్తుకున్న

దిబాబయ్య మరలా నాకు కారణాలేమనబడుచున్నది, యింకనాకు పెండ్లామెట్లు బాబయ్య యింకనాకు పెండ్లామెట్లునాబడుచున్నది.

2. వారు—నామొరాలకుచురాజుగానూ. వియోగిగాలా వెద్దవు బులుతోడేళ్లు చిచ్చిగొడ్లంటు బట్టకగ లేవచ్చి గుంపులవిడిచి ఒక్కపిల్లనయిన లేకుండు మార్చిముతేనెనెచ్చి. మేము బతిక దెట్టి బట్టగట్టెదెట్టి నాకు వదికొండుమంచి ఆడపిల్లలు వదిమంచి నుగపిల్లలు మొక్కొకడు పుట్టబోయిండు నిన్నులముంచిమచ్చి కడుపుతుంది. నానల్లులు ఎతికేదెట్టి బట్టగట్టెదెట్టి కిరలుకొని య్యాల్సినకాలావచ్చిందే బాబయ్యదిండితెటాను బాబయ్య.

హరి—ఏమికష్టములు సత్యకీర్తి మనమెప్పుడు వినలేదే.

సత్య—యేమోకాని మామిగానెయిస్తుంది. మహాపభా.

3. వారు—మహారాజుల శ్రీ రాజపూజతులైన హరిశ్చంద్ర మహారాజా! రాజరాజ సమపరాక్రమ గంభీర్య గర్వాభిరామి గివికొటి తేజస్వభావ కారిణి కారిణగుణ కలకారిమగు సత్య గుణ నిష్ఠాగరిష్ఠా మనవి.

హరి—గీ! సింహశాస్త్రాలభిల్లాక • పెక్కములును త దిలర కూర్మగములును • యెటులగానిమ పట్టణములయందు భయము • పెట్టెమరుజ లను పశువులను వేయుచు • నెను భగేశ.

హరి—వారులారా! యింక వింకష్టములను సప్తముజేసెదను మీరు యింటికివెళ్లుచి. సూర్యుడు అస్తమించు సమయమాయను సత్య కీర్తి మనము పోదముపద సేవీరాత్రి వేటాడుటకు తగిన ప్రయత్నము సల్పుడు.

(అందరునిష్క్రమింతురు) ద్వితీయాంకము సమాప్తము.

శ్రీమద్.

(శ్రీ)

భజన సత్య హరిశ్చంద్రీయము.

శ్లోతి యాంకము

(కిన్నుల విశ్వవిశ్రాంత శత్రువులు ప్రవేశించుచున్నారు)

విశ్వ—శత్రుకా! హరిశ్చంద్రుని నా మామూలములలో ఒకడు
 ' కన్నులకొక నూతనము ఎన్నితని అరియెద్దియనెదవా లెక్కకు
 ఎక్కులూగు ధీరము నొప్పించుకొని నాధనము సతరికడ నే
 యుచితిని వినినాకే నామూ మృగమున సృజించితిని
 నిష్పాప మూలగకన్యలను సృజించుచునా నెది దానికి నెవ
 ' డ సాచుపడి కొంతపనిచేయవలసిగది.

శత్రు—గురువ! ఏమో లేనిపోనియన్ని వచ్చుచున్నాకొని నన్ను
 వాడుకముక పాసి విద్య లేకుండి పొగబురుగుపడ్డి ఆముదపు
 పట్టతోలాగు చేసెడిట్లున్నదే ముగ.

ఆ ' విన్నాక మొన్న నిడుముపెరిశ్శుచి
 వేరిగ్గియుతుక ఆగుశాస్త్రములను
 భవ్యసింద భూరిశాతముకడ
 వల్కులుండుజనివె పనసలన్ని.

విశ్వ—శిష్యా! వసిష్ఠనిమాట నాముందర యెత్తదవే యెరిగే
 నీవు విద్యరావడమగు యొకలెక్కా? ఒక్కదినములో నేనూర్చి
 చేసెదను సకలవిద్యలు.

సత్తు—నిజమే యింతవరకు సందేహముక్కులేరాలేదు.

విశ్వా—అవిగో నేను కల్పించిన మాతామృగములన్ని మన ఆశ్రమము పాఠశాలమునకేవచ్చుచున్నవి. పాఠశ్చంద్రియవచ్చుచున్నాడు మనముపోషమునకు.

(యిరువురు విష్కరిమితురు.)

(పిమ్మట పాఠశ్చంద్రియంబు రథామాధుడై భటులతో

ప్రవేశించుచున్నాడు)

పాఠ—

కీర్తి న.

తరిమికొట్టుదు మృగములన్నిట । విడివిడియార వెరునకిప్పుడు । తరి॥
పెరికివేసి పైరులన్ని నరికివేసి సత్యములను । ఉరుకు చున్నవి
వరాహంబులు ॥ తరి ।

1 కారుచున్నవిగొలిరిగి దారికడ్డపడియెమనకు । బారుబెట్టి తు
పాకులను పడగవడిగగాల్చుడి ॥ తరి ॥

2 లేళ్లుగుంపులవియెచూడ కాళ్ళయెన్ని మముకుచున్నవి రాళ్ళ
తోటిరువ్వివాటి బోళ్లపడతేయుడి ॥ తరి ॥

సారథి మనరథమునకు తూర్పువైపుగా బెట్టలియొకటి
లేచినది దానిచూడ మనరథముసోనివ్రసము యిప్పుడు భవస్సుకు
యెక్కు బెట్టిన బాణముచే దానిపడగొట్టెడ.

(కొంతదూరముగోయి)

సూతుడు—రాజా! పులికానరాక మామమయినదే.

పాఠ—సూతా! దిగిలకుగులజాడ బట్టుదముపడ(రథముదిగుదురు)

సూతు—రాజాధిరాజా! యీప్రదేశము యెవరో మహానుభావు

లుండు స్త్రీలముగా గనుపడుచున్నది.

హరి—విజయ. ఆకాశవచ్చు యెఱ్ఱగోరంట్లకరకు కాయవస్త్రా
బులుగూడా నారగిల్చియున్నవి సూతుడా మన యెఱ్ఱకలకు
యిచ్చట మృగముల చంపవలసిని యెప్పుము సత్యకీర్తి చంద్ర
మతి లోహితాస్య లెంతిదూరమున నుండిరా,

సూతు—అదాగో ఆకాశవచ్చు రిధములో రాణిగూ లోహితాస్య
లువచ్చుచున్నారు.

(రథాహూహులై చంద్రమతీ లోహితాస్యను ప్రవేశించుచున్నారు)
(శిష్యుల సత్యకీర్తి ప్రవేశించుచు)

హరి—(ఎగు కేసి) నాయనా, లోహితాస్య యీ యర్ధిణ్యమృగ
ములజూచి భయపడిలేచిగడి.

లోహి—ఒకకా నాకేమిభయము నచేతురోవున్న భయస్సు నాచే
తుల్యోయ్యున్నట్టులయితే నివు తరుముకవచ్చిన బెబ్బలిని పో
విస్తునా.

హరి—(కొనిలిచుకొనుచు)

సత్య—బాబూ, నివారితివాడివే యగుచువు.

చంద్ర—ప్రాణేశ్వరా! యీపక్షిదేవియు చాలా శ్రశాంతముగా
నున్నది పూడిడమునకు నాకేమో భయముగానున్నది.

హరి—చంద్రమతీ! యిదియొక మహాబుద్ధియుండు ఆశ్రమప్రదే
శము యిచ్చట భయములుండవు నాకేమో యాశ్చర్యముగా
నున్నది. నిద్ర కన్నులపైకివచ్చి తూగుచున్నది.

చంద్ర—స్వామీ! ఆశ్చర్యమేమున్నది. మీరు ఘోర మృగహర
ణము కోసరమై శరీరపరిశ్రాంతి నేను యెక్కువగా జేసితిరి.
అందుచే మీశరీరముతడపు నిద్రవచ్చుచున్నది. యీగున్న

మామిడివృక్షముక్రింద పూలనెట్ల కేసెదను నాయంకతలంబున,
తలనిడి కొంచెము పరుండును.

హరి—భగనాతునిస్పృహలో పగటిపూట నిద్రకు అన్నియును
కాదు. నిద్రలనగానె నిన్న ఎడిరేయిగన్న దుష్టకల భావము
వచ్చుచున్నది.

చంద్ర—అయ్యో ప్రాణపతి అది యెట్లకల.

హరి—గీ॥ నిండుకొలువున నేనుగడి ♦ దండితపసి

యొకడునరుదెంచి తన్నిక్రి ♦ దిక్కునెట్టి

కారణములేక తనుపరి ♦ కానలగు

రాజ్యమంతయుఁబడి ♦ రానియును

లుబడినయట్లుగంటిమే ♦ లుకొనగంటి.

చంద్ర— కీర్తి స.

ప్రాణనాథకలనుగనుట । పాపమేమొపుణ్యమేమొ

ప్రాణికోట్లకునెల్ల । ఫలంబేమొ ఫలంబేమొ । ప్రాణ'

1. యెన్నో యెన్నో సుఖములను । యెన్నో యెన్నో కష్టములను
కష్టములను కన్నయట్లు ఉండుచుండును । కానరావులేచి
చూడ ॥ ప్రాణ ॥

- 2 నిన్న రాత్రినిద్రలోను నివుగన్నకలయెగంటి కలయెగంటి

మున్ను యేమిజరుగగలదో విన్నదదియుకాదుకాదు॥ ప్రాణ॥

సత్య—దేవీదేవులారా! మీరికలకు విచారమపుసరములేదు మను
ష్యుడు దేనియందు స్మరణయెక్కువగా జెట్టియుండునో దానిని
నిద్రలో గనుచుండును యిటువంటి సమయమున కాలా వినో
దముగా గడుపుటకు గానవిద్యాపరిచయ్యలైన మనయాశ్రితు
లయిన లేచెరి.

(గురువుగు మాతంగకవ్యలు)

చిన్న—అక్కయ్యా! యీవశ్యైంగారము జూచితివా.

కీర్తిత.

పొన్నలుపొగడిలు పూపొదిరిండ్లును వన్నెలు గుల్కుచు
చున్నవిఅవిసో! పా.

పెద్ద—ఆరూపూచితి ఆవలగుగొను. అరచికంఠములు అందము
జాములు. ఆ.

చిన్న—ఈప్రక్కకుచూడిరువుగిరికులు. యేప్రకారముగ యెదు
గుచుచున్నవో! పా.

పెద్ద—నెదురుగుమురులు ఏడికపూసము. తుదలు గనుపడిక
తూగుచుచున్నవి. ఆ.

చిన్న—సరసిజములగిను సాందిర్యంబును. చాటుగజూచిన చక్క
గచున్నవి. పా.

పెద్ద—వాటికిగిన్నినచ్చిన మధురము లేలులుత్రాగి తిరుగుచు
నున్నవె. ఆ.

చిన్న—హాసలు నీటిపై ఆడుచుచున్నవి. అరువకుమంకను అక్క
రూపూతము. పా.

(మెల్లగా చేపైగలచే ముందునకు నడుచుచున్నారు)

పెద్ద—అమ్మాయి వారెవరూపూచు రాజులకుమల్లె యున్నారు.

చిన్న—నారే హరిశ్చంద్రమహారాజు వారిప్రక్కగా యున్నదే
చంద్రమతి ఆకుట్టవాడే లోహితాస్యకు వారికేనా చెప్పుచు
యున్నవాడేసత్యకీర్తి అనగామతి.

పెద్ద—అమ్మాయి చెల్లి అలాగయితే యిక ఆలస్యమందులకు

(మాతంగకన్యలు ప్రవేశించుచున్నారు.)

మాత—దీనజనమందారా దివ్యకీర్తికాంత కలంకారా జోహార్.

హరి—సత్యకీర్తి యెవరోవీరు కనుగొనుము.

మాత—రాజా! మాతంగ కులాంగవలము. మమ్ముల మాతంగ కన్యలందురు.

గీ! సరసవచరచనలందు । సరిగిరాదు

నాసరస్వతి యయిచ మ । హనుభావ

మాతొజెప్పవలసివచ్చి । మీశొజెప్పు

చుంటిమియిప్పుడు గనుము లే । కున్నలేకు.

హరి—సత్యకీర్తి వీరినిప్పుడు సంగీతివిద్యాపొంది హాకమంకమా

సత్య—చిత్తిమునాలాగె. మాతంగకన్యలారా! నాకగీతముబాగుడు

మాత—మంచిది. (అని వీణలు స్రుతిజేసి పాడుచున్నారు)

గీతిము.

వరాలకుప్పవరాజా । మమ్మానిరిచుగుణజేబాభూతా ॥ వరా ।

మరుమతరములువిరాసనేసెను । సరిగిజూచిసరిగిమపదనిస । వరా ।

1 నిన్నటిరాతిరినుంచి నీమీదనుయుడెనుమంచి । వన్నెలకాడ

వమారిముద్దుల సన్నుతకార । సరిగమపదనిస ॥ వరా ।

2. వరనారాయణకవికి వరములునిచ్చెనుహరుకి । తరుశేమున్నది

తకతకయన్నను చరాచరంబులు । సరిగమపదనిస ॥ వరా ॥

హరి—యీవనితలుబాడు గీతములో నాకేమి అరముకాలేను

సత్యకీర్తి. అయినను వీరికంతస్వరములు వీణాస్వరములకుమించి

యున్నవిలయజ్ఞానమునకు సరస్వతులాన్నట్లున్నారు యీ ము

త్యాలహరము వారికి బహూకరించుము.

(అని ముత్యాలహరము నిచ్చును)

సత్య—సంగీతసరస్వతులారా! యీ ముత్యాలహరమును స్వీకరింపును
మార—యీ శైలపూసలదండ మాకెందులకండీ.

హరి—యికేమికావలయును.

నూత— కీర్తి స.

మచ్చు పెండ్లియాడుదేవ! సమ్మతించి మహానాథ

యిచ్చు హిలోనికుపుణ్యం యెక్కువుగయుండుదండం॥ మమ్ము

హరి—శివశివ. (అని చెప్పుచు నుండును)

1 చరణము—మమ్మునమ్మినవారమమ్ము! సమ్మతించి దేవినవయ్య!

కిమ్మనిని మోచితేర! గ్రమ్మనిమ్మయేవిధాన! మమ్ము

2 నారాయణరెడ్డినేలు నాగభరణుడు మేలు! వారాకోసగు

చుండు వాహ్వోలయగనుండు మమ్ము!

చంద్ర—అచ్చా! మీరిందువల్కుట న్యాయమా. యీపుణ్య
పురుషునితో.

హరి— కీర్తి స.

పలుకెనల పలుక! పలుకెనలనిక

1. మొలకెనవృక్షలు మెలికలు పిరుగగ! మోహముతోడను మో
దముతోడను

అలుకులేక పరపురుషులయెరుట! అలకనపలుకులు శులకన
పలుకులు! పలుక

2 నారాయణరెడ్డినేలను తారేశుధరునిశ్రీ! కోరియున్నవాడ
కోపమువచ్చు నీడ దారిపచ్చినదారిసే! నేదారిదప్పకనా

డిపొండి నోరువచ్చినట్లుగూయుట! మీరి మీవాల్కులను
గోయట! పలుక

సత్యకీర్తి యీమామాలాంగలను యిచ్చటనుండికట్టవేయించుడి.

సత్య—భద్రకాచూస్తావేమి.

భద్ర—కులటులారా యిక యిచ్చట నొరెత్తికుడు నెళ్ళును మీ
వీపు బద్దలవును.

మాత—హరిశ్చంద్రా మమ్ము నిట్లన్యాయంగా గొట్టించెదవుగా
మానాన్నగారికి జెప్పి సీయసురులు దీయించకున్న మానేరు
మారుబేరు జ్ఞాము.

(అని బిగ్గరగా నేడ్చుచు జోవుచున్నారు)

విశ్వా—(తెరలో) ఆమరాత్మకయిన హరిశ్చంద్రాడు మమ్ముల
కొట్టించి నెట్టించెనా యిక వాడుబడు పాలుచూచెదరు దుఃఖ
మును విడిచెదరు ఊరజిల్లుడు ఊరజిల్లుడు.

చంద్ర—(ఉలికిపడి) ప్రాణపతి. యేమీ ఆగ్నినాలాపము మీపే
రెత్తరు చున్నారే యెవరై యుండివచ్చుచు.

హరి—విశ్వామిత్రమహాబుధులగు నున్నది యీ వేళిమనకేము
కారణముగా నున్నది. నా అవయంగములన్ని గడగడి వణకు
చున్నవి.

(హరిశ్చంద్రుడు చంద్రమతి తితిమ్మావారు అటుయిటు దిక్కులు
జూచుచుందురు)

(విశ్వామిత్రుడు మారట రుద్రుడై) కీర్తన.

పొగరా యితపొగరురా ।

నాముద్దలనావిడ్డల । నాలుకలుగోసెదంటివి । పా ।

1. అండలేనివారనియూ కండకొవ్వుమొండనియ । దండిరాచవాడి
ననియ తిండిగల్గియున్నదనియ " పా ॥

2. బ్రహ్మంధిభాంధమునకు స్రవస్పృష్టిజేసితిర! బ్రహ్మనాయెదుట
విలచి బ్రతుకను నిబ్రతుకక్కడ ! సా !

3. నారాయణరెడ్డినేలు నాగాభరుణునినైస ! నా మాటకెప్పు
రాపిమ

హరి, చంద్ర—సావ్విమీ! విశ్వామిత్రా రక్షమాం రక్షమాం (అని
సాష్టాంగముగ పాదములపై న్రాలుకరు. (విశ్వామిత్రుడు)
మోమాటమేలని కొ(అని శిరముదన్నును కిరీటముక్రిందబడు.)
నాగరా యితపాగరురా !

హరి.—సావ్విమీ, నాకతిచ్చెరస్సు స్వరిశవలన మీపాదము నొచ్చి
నదేమొ యిల్లివ్రసము పిసికెదను.

విశ్వా—ఆ ! మాయుతమములెల్ల ♦ మాయాశ్రమమునకు
జెల్లవికి బామ్మ ♦ చెనటిచెనటి
యెనరిమాటవార్కి ♦ యిట్లుజెప్పుటలకు
నితొనాటివారు ♦ నేడులేడు.

వేళానులకు మాయాశ్రమమునకు మృగములే కనుపడిన
నా! త్వికొట్టిచుటకు నాముగ్ధుల కొమరతలే నికుచులకనైరా!
ఛీ, మరాత్తా నిముఖముజూచిన తప్పక పాపములు వచ్చును
నినక్కవిచ్చుపములిక్కడ యిక చాలింపుము నిపని యేమానా
చూపము.

చంద్ర—ఆర్యా,

ఆ ! తప్పుకేయునాని ♦ వండించుటకు నేమి
తప్పుగిలనుగాని ♦ నయనువినుము
నికుదిప్పనూను ! నేడుగడిలెవరు
తప్పుదిక్కుమయ్య ♦ తగినశిక్ష.

విశ్వా—నిన్నెవరు బలుకరించిరి.

హరి—అయ్యా, నాతప్పులు క్షమించుడు(అనివాదములపై బడును)

విశ్వా—(తనలో) ఏమీ, సతిపతులముక్క బోదార్యప్రాధిమ నే
జేయు మామలలో బహుశక్తిగా నున్నది పోని (ప్రకాశముగా)
క్షీరం.

తప్పులనుండి తప్పించెదనునా । యెప్పుడొకరిని జేయుమురా ।

తప్పు లేదునా విష్ణులకప్పుడు । తర్కబాంబులుమురా । తప్పు ।

1 అల్లనికల్లుము నడుగుముయిచ్చెద । ఆకుబేరుని నవనిధులైన
కల్లలేక నీకేమికావలెనా । కాదినకల్లనయిపుడునా । తప్పు ।

2 అదియుగాక నాకల్లుడనైనను । ముదముండలే తుడముడిలుగ
నాదెను

యిదెసమయముకల్యాణిరా । యింకకులాభిదండహరిశ్చంద్రి । తి ।

హరి—మునివరా! మీరుగూడా యింక నెలవిచ్చెడిరే నేనేమి
జెప్పనును.

విశ్వా—యేమిజెప్పెదరు యిక చెప్పుదేమియులేదు.

హరి—స్వామీ! నారాజ్యమయిన విచ్చెదనుగాని నేనిమాట వివ
జాలను.

విశ్వా—హరిశ్చంద్రి! నికర్మ నిపుగట్టుకొని పోవుచుండ నీరు
చెప్పువార తెవరుగలరు యెవరైనయొకరు వివవద్దా కానిప్పు.

హరి—గీ! సకల రాజ్యసంపదలున ♦ సౌఖ్యమునుచు
విడచితిరి మరలనుదాని ♦ బడుదురె మిము
బోంట్లు యెరిగి హింసను వీడి ♦ పూర్తిగాను
మరలదానికపుణ్యము । మరలనట్లు.

విశ్వా— ఏమీరాజా! నీమోటుకువ మెలుకువగలవారెవ్వరే? నీవు
మంచిమెలుకువగల వానినలె నున్నదె నీచేతగాని ఉపాయమా
లన్ని యిక్కడచెల్లవు. నీవెన్నమాట నీవు చెల్లించుకొనుము.
చెల్లించుకొనవ లేదనుము.

హృది—స్వామీ! సంశయించెద లేల.

శ్రీ! ఎదిగురాజులీ ♦ యిలరుచాలించిరా

యికిముందు నెదిరు ♦ నేలగలరా

మనకుకాశాచిగా ♦ మరుటకు యాభూమి

రాతెనుయికముందు ♦ రాదురాదు

మనుతికుంగ్ నెన ♦ మహాలోకనిల్లమా

పోవుటదిష్టకు ♦ సూమివిడిచి

కనగనిగనము ♦ కలలోనెచ్చె

గరిమమటుంచురు ♦ స్థిరవిచార

గీ! తిరిచాలరునుచిదీ ♦ తిరుణమరుచు

నిరానిల్లమునత్రిచ్చు ♦ నిందినడిక

ధారోసిననుభర ♦ తపసికిపుడు

మహితిగుణయో హరిశ్చంద్ర ♦ ముడిలేంద్ర.

విశ్వా—(తనలో)హా హా! ఏమీయీపత్రిత్రతలలామడిచారచరిత.

గీ! పతులకు సతులగ నిట ♦ పంటినారు

గాని పతులకు నెదురాడి ♦ హనిజేసి

పలుకకుండినవారలు ♦ పాపజాతి

వసతులుగాని సుసతులు ♦ వారుగారు.

హరి—స్వామీ! ఆలస్యమందులకు రాజ్యధారబట్టెడు.

విశ్వా—యిక నాయాలస్యమేమున్నది (అని దోయిలిబట్టెను.)

హరి—చంద్రమతీ బంగారుకలశెంబుతో దాజలమ్ముల విడుచుచుండము.

చంద్ర—(భక్తియాక్షప్రకారము చేయుచుండును)

హరి—గీ! కలమహిరాజ్యమంతయు ♦ కాష్ఠగాను

యిచ్చుచున్నాడ గాధేయ ♦ యికనులేప్ప

కుండినాయధికారమ్ము ♦ కొలదినిపు

నేలుకొనుము మహారాజ ♦ నేలుకొనుము.

మునిరాజరాజ మహారాజరాజ యాకిరీటంబు ధరియించు

కొనుము. (అనియిచ్చును.)

విశ్వా—హరిశ్చందా! నియకాదార్యమునకు మెచ్చితిని యిచ్చట సత్యక్షిని మంత్రిత్యమునకు యూచి ని భార్యాపుత్రులతో యీరాష్ట్రమునువిడిచి యెరులకేని నగుము.

హరి—సత్యక్షీ! యీ మునిరాజ యాక్షప్రకారము యిచ్చటనే యుండుము.

సత్య— క్షీ స.

నిన్నువిడిచియుండిగలనా । విముషమైనను

సన్నువిడచిపోవదగున । నాలసింపక । నిన్ను ॥

1 చిన్నతనమునందునుండియు । కచ్చుతండివెతుగ నుంటివి కృమముదప్పక ॥ నిన్ను ॥

2. మునిరాజకొప్పగించియు । మునికొనిమీరంత నెటకో పోవుచుండగ ॥ నిన్ను ॥

3. కారుణామేమె తెలియను । నారాయణకవినిబోచె నందివాహనుడిబు జేసె । నిన్ను ॥

హరి — సత్యకీర్తి; కాలమొకరీతి గడుపవలయునను లోక విచిత్ర
మగు వాక్యము నెరు తెలుసుచుగదా నేజెప్పుచుదేమున్నది.

చంద్ర — నాయనా! సత్యకీర్తి. నిన్న దుఃఖించకుము (శ్రీ) మహా
రాజగారు జెప్పినట్లు నర్తించుము.

సత్య — అమ్మా! మీరట్లనే నెలవిచ్చెదరా, చిత్తము.

క. నందినములు కైకొనుడివె

సుందిరతనుబారె సుబంధ నాదరులారా

అందించు మరునానాకుడి

యిందేవిల్పిండ్లినొల్లు యింకెరులులారా ।

సూతు — అమ్మా, మాకు నెలవ. (యిరువురునిష్క్రమింతురు)

హరి — ఆలాగ. చ! హ! ఋషివరావందనములు మాకుచునెలవ.
(పిమ్మట హరిస్సేనడు చంద్రమతులు పోవుచుండు)

విశ్వా — రాజునిపతులారా! రిండి, రిండిటుభయులు మీరును
మీకేల యీ ఆధరణములు రాజ్యమేలు నానికి కావలగా

చంద్ర, హరి — సకేచిత్తము. తీసుకొనిండ్లి (అనితీసియిచ్చుచున్నారు)
(మరిలాపోవుచున్నారు)

విశ్వా — ఒకేమరాత్మా? హరిష్చంద్ర! పోకుపోకు.

కీర్తి న.

హాహాహరిష్చంద్రా! అరిగెదవ అరిగెదవ! హాహా॥

1 యాగంబునకు ద్వివ్యంబు యిస్తాననిచెప్పి । ఆగంబులునాగం
బులు త్యాగంబులుజేసి॥ హా ॥

ఒలే నీసత్యమే చెప్పువలెను చెప్పినదాకా వస్తె.

చరిణము — మాయమాటలను జెప్పి మానామ్మును నెగ జెట్టి న్యా
యంబులు పె జెట్టి నమ్మకమునను సిగబట్టె॥ హా॥

హరిశ్చంద్రా! సినాయక తాహూలమా లేకతున్న మొదల.
చరితము—ఏమగునై మమలయి యెక్కిగి న్వయమిది. అ. నె
త్తుద్రవ్యమును నలనా డిచ్చునరహివి! నా.

విశ్వా—గీ! అడుగకుండిన యెగి బెట్టె • నరుగువాడ
పుగది మాబాకె చిన్న • న్నగిమరాగు
యిల్లుయిచ్చికదులుము లే • దేనినాగు
ముద్దాచిడ్డలపెట్టాడు • మోదనలర.

హరి—స్వామీ, రాజ్యమంతా నెకేయిల్లరిగి నెన్నెచ్చట చచ్చి
యివ్వమ నెదవు.

విశ్వా—యివ్వకుంటే నాచిడ్డలను పెట్టాడుము.

హరి—యిందులకేకదా! నీకు రాజ్యపొచ్చినది.

విశ్వా—యిన్నిటికి నాబాకె యెగి నామముపెట్టెదేనా! గానితో
నిరాజ్యముగూడ గ భెమ్మి.

చంద్ర—చచ్చినవాల్నే చంపుటన్యాయమా. నడిగయిల్లి: నాము
నుగదా కొట్టవలసివది చచ్చినవామను కొట్టరుగది.

విశ్వా—యిప్పుడేమ నెదవు చంద్రమతీ నివు.

హరి—చిత్తము ఆలాగె నొక్కమాసమురోజులు గనవుబెట్టము.

విశ్వా—మొదటనే ఆయేడుపు యేడువరాదు.

హరి—అయ్యా, తెలియక పోయినది నెలవిడు. (నిస్క్రమించుచుడు)

విశ్వా—హరిశ్చంద్రా! రమ్మరమ్మ. మీరుసంపాదించుద్రవ్యము
మీక్రింద నె న్రయమవుచుండును. భోజనముపట్ల న్యవహారము
పట్ల మోమాటము పనికిరాదు. మాశిష్యుని నక్షత్రకుని బంపిం

చెడను. మీ వెంట మీరు సువాదించుద్రవ్యము ప్రతినిత్యమునకు
త్రకునిచేతికప్పుడు మీ ఋణము తేలికయవును నక్షత్రకాయుల్లురమ్ము.
నక్ష — పాతిము చదువుకుఁ బున్నానండి (అనిచదువుచు) శంభు దీ
శం పశుపతి శివశూరీ మహేశ్వరః ఈశ్వరశ్వర్య ఈశానశ్శం
కరశ్చంద్రశేఖరః భూతేశః ఖండపరీశుగిరిశోగిరిశో మృడః
శంభు.

విశ్వా—శౌందర్యాపి శౌందర యుగువే నక్షత్రకారమ్ము.

నక్ష — (ప్రవేశించి తనలో) మాగురువుగారు మహానాజుని యెంత
లోక విఖ్యాతరాజుని జేసినాడు (ప్రకాశముగా) గురూత్తమా,
నమస్కరిము.

విశ్వా—(గీహస్యమున) నక్షత్రకా మనకు ఋణస్తుడియిన హరి
స్పృహగిని వెలువెల్లి అనేకకష్టములుబట్టి అబద్ధమాహించినతె
నెట్లుచ వెలిసినదా! (ప్రకాశముగా) శిష్యా! మనకు యివ్వవల
సిన ధైర్యము ఒక నెలకు గడువుబెట్టినాడు యీతనివెంట నివు
వెల్లి యూడబ్బుని గట్టకొనిరిమ్మ పొమ్మ. (అని విశ్వామిత్రుని
కుపోవుచుండును.)

నక్ష — పంతులు గారూ! రండి.

విశ్వా—ఏమిట?

నక్ష — నిచ్చ జెప్పించి నీత శాస్త్రములో శ్లోకము నప్పుగించుకొనుడు
మధివచ్చెవరికు మరిచిపోతాను.

విశ్వా—సరే ఒప్పుజెప్పుము.

నక్ష — శ్లో! సత్యమాత పితృజ్ఞానం! ధర్మోభాత దయాసఖం
శాంతిపత్ని క్షమాపుత్ర! షడయితే మమబంధవాః

విశ్వా—సరే బాగా నేవచ్చినదిపోమ్మ. హరిశ్చంద్ర యిక నాలభ్య మొందులకు.

హరి—చిత్తము (అని పోవుచుండరు)

విశ్వా—నక్షత్రకా! హరిశ్చంద్రుని యిట్లు రమ్మనమచము.

నక్ష—రాజా! మాగురువుగారు విమ్మలను చిలుచుచున్నాగు.
(హరిశ్చంద్రుడు ముల తిరిగివచ్చుచు.)

విశ్వా—హరిశ్చంద్రా! యెందుల కీ కష్టములుబడెదవు సుఖముగా నాకొమార్తెలను పెండ్లియాడుము సకలభాగములననుభవించెదవు.

హరి—స్వామీ! యిక నా మాట నెలవబెట్టకుడు

విశ్వా—సరే హరిశ్చంద్ర మా శిష్యుని నక్షత్రకుని నికొమరునితో వాటు జూచుకొనెదవ.

హరి—చిత్తము.

నక్ష—పాతులుగారు భక్తివశేకర శతకములో పద్యము నొప్ప జెప్పకొనుడు.

ఉ! త్రొక్కుడుబండ్లిపైనురుకొఁగొయ్యలులాగ నిమాటలాపెటా

బక్కలబాధ పెట్టుటయొ ధ ధువులిండ్లకు తిండికర్లుటా

తిక్కకుచుట్టత్రొగుటయొ ధ ద్రిమ్మరులై యిలుముల్లుదిగ్గుటా

యెక్కువయంచు మెచ్చరిది ధ యేతలిదండ్రులుభక్తినిశ్చిరా.

(లాదిరు నిష్క్రమింతురు)

ఇది తృతీయాంకము.

శ్రీరస్తు.

(శ్రీ)

భజన సత్య హరిచ్ఛందీయము.

చతుర్థాంకము.

రంగము—అరణ్యము.

(నక్షత్రకునితో హరిష్ఠానుగ్రహ చంద్రమణి లోహితాస్త్రిలు
ప్రవేశించుచున్నారు)

హరి—(సశ్వేత్వరుని) కీర్తి స.

ఈశ్వరుఁడగుములశేష ! దాదిజూపరమాను దియఁజేసెడి ! ఈ !

1 యేదాదిజూచిన కోదారియెకాని । నీదరిజేరెను మునిఋణము
దీరెను మీదివృత్తాంతము మేలుగ వెలసెన । ఆదిదేవ కైలాసని
నాన । లేదెకభక్తుల కేనియడిగిన నిచ్చుభార । ఆదిరణమది
తోడిమామొర నాలకించుచునాల్కించుము ॥ ఈశే !

2 నారాయణకవినిర్ము సమ్మిభజించిన ! యేరీతిహోచితివో యి
గుఱ కేశ్వర । రారామ హేశ్వర రారాపరమేశ్వర । రారాశ్రీజన
విచిత రారానికరప్రభ । మీరునిశుభగ్రాత్ర మేమగు వేరు
లేకను జూపిమమ్ముల । క్రూరగుణముల జేరినక । జేరదీయర
జేరదీయర । ఈశే !

(ముందుహరిష్ఠానుగ్రహ తగువార వారు నడుచుచున్నారు)

లోహి—నకువలేరు నాకాళ్లు నొప్పులు బుడుకున్నవే నాన్నా
నన్నెత్తుకొనవే .

చంద్ర—అయ్యా నేనెత్తుకొనెదను రారా మీనాన్నగారు తరు
నాత తీసుకుంటారు.

లోహి.—నీవేనడువ లేక కుంటుకుంటు నస్తున్నావుగాని నన్నేమియె
త్తుకొనెదవు మానాన్న గారియొద్దకే పోయెదను.

హరి—(లోహితాస్యుని దిగ్గరికుదీసుకొని యెత్తుకొనును)

గీ॥ రాజరాజకొమరుడైన ♦ రాబ ముల్లు

నేలలందున నడువనీకు ♦ నేలవాని

నోచ్చిలలువమాకును న్రాచు ♦ నోర్పుకురు

మెటులయిన కష్టములును ని ♦ కేలరాక్షి

(ఔనుకకు తిరిగిపూచి) చంద్రమతిహత్తుగానడువ లేకుంటివేమి.

చంద్ర—(దుఃఖముతో) కీర్తన.

నడువజాల ఓప్రాణనాథి నడం॥

1 అమగులు తడిబడుచుండెను కడకుచేతివేళ్ల రక్షణు గారు

చుండె మీ యడుగులకు నమస్కారమయ్యె నడంవా

(అనికూలబడును) హా పరమేశ్వరామాకు నేటికి యెంత

గతి సంభవింపజేస్తేవీరతండ్రి(అని కాట్లవత్తుకొనుచుండును)

హరి—(చంకనున్న బాలునిదించి) చంద్రమతి నాచేతి నూనుకొని

తిప్పుగాలెమ్ము. ఆకనుపడు కురువకవృక్షముకింద గూర్చుని

కొంతవిశ్రాంతి తీర్చుకొందము నక్షత్రకుడనుగొ

హరి—(దుఃఖముతో) కీర్తన.

ఏమిజేతుకాంతకొ॥ యీకష్టదశకును॥ యేమేమిపాపములను

నరుగగ చేసితిరా నేను॥ ఏమి॥

1 యెండకన్ను యెరుగనట్టి యీపసిబిడ్డకొ॥ కొండరాలనడిపించు.

చూడ వలసివచ్చెను || ఏమి ||

2. గంగులనారాయణాఖ్య నేలుచుండెడు! గంగాధరుడైనమనల
గావకుండెను || ఏమి ||

చంద్ర—(తిన్నగా భర్తచేయూపకొని లేచుచు)

కీర్తిం. పాణినాథపడవచాల | బ్రతుకదండము

హరి—పాణినాథపడవమింక | పయికిబోదము

లోహి—అమ్మగొ నాకెందులకొ | నాకతొచున్నది

నక్ష—తమ్మునియిమ్మునాడి | దాహమవుచున్నది

చంద్ర—పాణినాథపడవచాల | బ్రతుకదండము |

(చంద్రమతి లోహితాస్త్రిం కురువక పృథ్విముక్తింద కూర్చుండును)

చంద్ర—నాథా! నక్షత్రకుడు చాలదూరముగానె యున్నాడె.

లోహి—నాన్నా, మనతోవచ్చి శ్రావ్యుఁడేడె నడువ నేలేడు.

హరి—నాచునా, యిదిగొ సోయి తీసుకొనివచ్చెదను (సోపును.)

నక్ష—(హరిశ్చంద్రుని జూచి కడట ఆయాసముఖములతో నేలపై
బడుచు.)

హరి.—అయ్యా, తిన్నగనన్నానుకొనితెమ్మ, ఆ చెట్టునడికు వెళ్ళి
కూర్చొని మనము కొంత విశ్రాంతిదీర్చుకొందము.

నక్ష—అయ్యా, చచ్చువానికొక్కడినిడి నేచచ్చిసోపుచున్నాను
బాబూ మాగురువుగారికి వర్తమానముబాపుబాబూ నాకాళ్ళు
గుంజకపోవుచున్నవి. నాచేతులు పట్టుకపోవుచున్నవి నాకను
లులోనికి బోవుచున్నవి నానాలుక యెండుకపోవుచున్నది నే
జీవించుకెట్లు నీభార్యను నీకొమరుని తీసుకవెళ్ళి చెట్టుకింద
కూర్చుండజెట్టితివిగా యేవెద్దపులి నోట్లారా యేచిర్తపులి నో

టిలోనా యిదివరకే పక్షిపాద్య నాడను.

హరి—నక్షత్రకా నీకింత భయమొకరులకు.

నక్ష—యిదిగో మేము విప్రులమనిదేవుల మీమాట రాజుల్ని
బిచ్చులరాజుల్ని చెయ్యాలంట కానేపులో పక్షేంద్రం తొంప
పిల్ల బాగా నోరుదెరిసిని దంట ఉరుకుతాం యిక నీవు పరిహాస
ముచేయుట ఉచితముకాదు.

హరి—తిన్నగాలెమ్మ (అని లేవదీయుచు) చెట్టుక్రిందకు తీసుకొని
వచ్చి కూర్చుండజెట్టెను.

నక్ష—అన్నిదిభృంగునై బ్రతుకుతానయ్య (అనిచెయిజూపించుచు)

లోహి—నాన్నా నాక్కాసిని మంచినీళ్ళు.

హరి—నాయనా, యీక్షదేశములో యెచ్చటనైన యున్న నేము
చూచి తీసుకొనివచ్చెదము. చంద్రమతీ ఏరికి ధైర్యము జెప్పు
చూడుము. (అనిపోవుచు)

నక్ష—అమ్మా యింకారాలేను మంచినీళ్లు తీసుకొని నే చచ్చిపో
యినానేము చూడమ్మ.

చంద్ర—నాయనా, యిప్పుడేకా వెళ్ళింది యెడిమేది.

లోహి—అమ్మా, నాకొక్క రివ్వ అన్నముబెట్టవే మానాన్న
వచ్చెరకు.

చంద్ర—(దుఃఖముతో) కీ రస.

ఓపార్వతీశ యేలజ్జోవప్రమమ్ముల ! ఓసా ॥

1. కాపురమంతబోయి కానలపాలయితిమ్ । యేపాప మెప్పుడు
జేసితిమ్ ॥ ఓసా ॥

2. కుశికచందనునిమునాము శశిధరతీరు లుట్లు । దశబోయి దశకు
వ సిమి ॥ ఓసా ॥

3. ఆకలివచ్చులచే ఆహారనియ్యిదిడ్డల్ | శోకముజేయు చుం
డిరి | ఓహ |

4 నారాయణరెడ్డివెప్పుడు మారనక ప్రోచిన | నూరిజనవినుత
మోహం || ఓహ ||

(అప్పుడు నాలుగు కల్పచృక్షలములు బడను)

లోహ—(ఆతురతతో) అమ్మా యివిగో తియ్యనిపండులు.

చంద్ర—బిడ్డా మనకుదేవుడు. ఇ)నానిచిర భోజనమిదియె నీవొక
కొంతభోజనపుము నక్షిత కునకు నొక్కటివిమ్మ.

లోహ—అయ్యో, యీ పండులమున తీసుకొని భోజనపుము (అనియిచ్చుచు)

నక్షి.—హహ యేమీ ఆస్పిర్యము యీమహాపతివ్రతయొక్క సత్వి
యు మంచినిదిగూడ కనుపడుచున్నవే.

చంద్ర—అయ్యలారా! ఆకినుపడు కొలనకువెప్ప మంచి నరు
త్రావిరి యి.

నక్షి—(నెరుతా వినిచ్చి) అమ్మా మమ్మరుద్రతికంచితిరి నేజచ్చి
నీయిచ్చితి నే మమ్మరుద్రతికనుగద. మమ్మలేకుం పి నూబాబు
అనలేవూడివాడుగా యెంతపుణ్యత్మరాలవమ్మ నీవు ఫలా
హరిమురు చేసినావుగా.

చంద్ర—నాపతిభోజించిర తరువరి.

నక్షి—యెంతవెట్టిబాగులదానవమ్మ యిటువంటివాడేన పతులు.

సీ | మూడిగొననాస్తిసి ♦ కోడి రాజ్యమునంత

పాడుజేయునలండు ♦ పతియనకు

వినవమ్మచెప్పెద ♦ వెనుకప్రములుదెచ్చి

పడుమనియెనిలండు ♦ పతియనకు

కూడుగుడ్డకు నైన ♦ నేడు లేకనుయుండి
 గతిమాలిననితండు ♦ పతియనీకు
 మునికిఋణమువడి ♦ మునిగిపోవుచునుండ
 బలములేకనితండు ♦ పతియనీకు
 గీ॥ ఏలయిగోలనికిక ♦ చాలవినుము
 మాగురుఁడిగి సకలసా ♦ మ్రాజ్యపదివి
 వచ్చుఁట్టులతేసెద ♦ పిచ్చితల్లి
 తెండుసుతుడును నీవును ♦ తెండులెండు.

చంద్ర—నక్షత్రకా! ఏమీ నీ నీతివాక్యములువినుము.

నీ॥ ధరణిలోనిజమైన ♦ తరుణియైవచ్చెన
 పతియైదైవంబుచు ♦ బల్కుచుండు
 గుడ్డికునిచ్చుడ ♦ కోపమెచ్చుగనున్న
 పతియైదైవంబుచు ♦ బల్కుచుండు
 కుడువకట్టనులేక ♦ గోరాడుచుండిన
 పతియైదైవంబుచు ♦ బల్కుచుండు
 కలుకప్పములుబెట్టి ♦ గాధించుచుండిన
 పతియైదైవంబుచు ♦ బల్కుచుండు
 ఆ॥ తెలియకట్టనీవు ♦ పలికినఫలమేమి
 లేను చూడుమింక ♦ లేచుచూడు
 పలుకవలదునీకు ♦ ఫలమేమి ఫలమేమి
 పలుకవలదునీకు ♦ బ్రహ్మచారి.

నక్ష—నేను చెప్పినప్రయోజనములేదని చెప్పకమునుపే ననుకొని
 టిని యిక నీవు వినుటమాత్రము యెందులకు సంభవించును
 (తనలో) మాగురువుగారి పని తరుగులేక నరవేర్చుకుందును.

శాస్త్ర—(ఎవ్వరికి గరుపడకుండు) సత్త్రకా! సిచ్చమంచిపనిజేయుచుంటివి. వీరికి ఆహారమెట్లు లభించెనో నేజేయుమాయ. నేను యెవ్వరో యింకొక ఫలముల వేసెనా! నాసగతి తెలియదు గాబోలు ముచితిరా. (కోపముతో నాకసమునక జూచి) ఇలా! కే, దురాత్మ నాశాపజలముల విడిచితిరా, గాలికి సగుడాకులేచిపోయెట్లు స్వర్గము విడిచిపోయెదవు. గాతముని శాపమువలెననుకొటివ (ఆగోచించి) యీమె పతివ్రతామహాత్మ్యమునకు మెచ్చి ఒక్కటియే సహాయము జేయవచ్చును. యింకొకడుజేసిన పనికాదు కాకపోవచ్చును యిప్పుడు దుష్టములకు. అయిన హరిష్చంద్రునితోజెప్పి ధర్తాశాసనమునకు వీరిని చేర్చుచుని చిత్రచక్రునికు యీడ్చుపించితి. చస్తునే యున్నాడు హరిష్చంద్రుడు వినోదిము జూచెడి.

హరి—గీ! సకలజనులకు తేలిక ♦ సమయమునకు
దొరుకి దేయినెతికన ♦ దుఃఖమునకు
కారణమువీరితనమునే ♦ కష్టమైన
బడిగనచ్చుచుగానిది ♦ ఎడగరాదు.

(విష్ణుగర్భతో) కలకలకల యిటువంటి దాచివ్రతమునకు నేనే నాతుడినైతి.

చూడి—స్వామీ, యీఫలములను భుజింపుము అవిగో ముంచినరుత్రాగుము. నత్తత్రకుడు లోహితాస్త్రికు సుఖముగానుండిరి.

హరి—యీఫలములనారగించి ఆనెరుగోలిన తత్తణమే శరీరాయాసములు తగ్గి బలమువచ్చెను. యీఫలములెట్లు లభించెను.

లోహి—నావో మమ్మే.

కీర్తన॥ చరణము॥ నారాయణ రెడ్డి నెపుడు । మారనకప్రోచిత ।
సూరిజనవిరుతమోహన॥ ఓహ॥

అనేవరకు వైనుండివ్రాలినవె.

నక్ష॥—కాదుకాదు. మాయమ్మజేసుకున్న పుణ్యమువలన వచ్చిరివి
హరి—సరేమంచిది. యిచ్చటకు దాపులో నొకవటవృక్షమున్నది.
మీరు రాలి శయనించుటకు వసతిగానుండును అచ్చటకు
జేరుడని నొక ముసీశ్వరుడు చెప్పెను సోదములెందు.

(లోహితాస్యని చంద్రమతి యెత్తుకొనును, నక్షత్రకుని
హరిశ్చంద్రుడు తీసుకొనును)

చంద్ర— కీర్తన.

ఎంతదూర మొ యిటకునునావట । మెంతదూర మొనాథ
సంతోషంబుననడచుదమన్న । సాగిరావునాయుడుగులు నేను ।
ఏమిసేతు ఎట్లునడతున్నామనాక్షి ॥ ఎంత ॥

హరి—యీతిరంగనుము యీకనుమావల ॥ ఎంతదూర మొలేకు ॥
అంతరంగమున నాహరుదలచుచు నరుగుముమెల్లగ నడిగొ
న్పక్షము । కనుగొనుము కనుగొనల కనుపడుగి ॥ యింతి ।

చంద్ర—శ్రీహరి బండెడు. యండెడుయాకుల శ్రీతజన కల్పము
నదియేన॥

హరి—ఓనానాను దానియాకుల అహరియుండును జూడిగరు.

చంద్ర—సరేసరే మంచిది పదపద.

హరి—చిరచిరనడువుము నడువుము.

చంద్ర—వస్త్ర.

హరి—రమ్ము.

చంద్ర—అ.

హరి—అ-య్యితి.

(కొంచెము మూడనకు నడచి అందరుశయనింతులు)

నక్ష—యీచెట్టుకించి పరుండిననుంచి నాకేమి భయముగలుగుచున్నది. మీసతిపతులిద్దరు చెరియొకదరినగూర్చిని ధైర్యము జెప్పి నిద్రవచ్చుచుంట్లు జేయవలసినది. మనము బయలుదేరిననుంచినిద్రలేదు ఆహారమంతెనేజీవించుటకష్టముమియిష్టము.

చంద్ర—హరి— జోలపాట.

జోగధిసుతశిష్య! జోబ్రాహ్మణయ్య! జోసుజన నక్షత్ర! జో అప్పలయ్య!—జో!

నక్ష—లేకూ! జోలప్పలయ్య అనగా రెండుదినాలు బాకిదారు పినియ్య యిప్పుడు జోతివేలయ్య అని అర్థమా.

హరి—కాదుకాదునక్షత్రా! మామీద బాకిపసూలుజేయవ స్తివి గాబట్టి అప్పలయ్య అంటిమి.

నక్ష—సో ఆయిర్థముకాదుగద నచ్చేటప్పుడు మమ్మకైనా చెప్పి రాలేదు. (అని మరలపరుచును)

2 చరిణము—అప్పలమందిలో ఆటాపికియ్య! కావుకావు మంచు కిలతపడకయ్య! జో!

3 అయ్యేమయ్యేమయ్యేమ సముద్రములుగలియ! వటపత్రశాయి వైశవళించియ్య! జో ॥

4 మూనాల్లిముచ్చటిది మునిగిపోకయ్య! రానుపోనుగాన లేని చుట్టయ్య! జో!

5 నారాయణాఖ్యై సారెకుచుబ్రోచి! దారిజూపెడుభూలి దయ

నుగనుమచ్యో జో ॥

చంద్ర—నాథా! క్షత్త్రకుడు నిద్రించినాడు.

హరి—అబలా లోహితాస్యనిపై చెయివేసి నివ్రుకూడానట్లు నది
గిల్లుము.

చంద్ర—చిత్తము. (అప్రకారమే వదులును)

హరి—(కూర్చొని) అక్కడ ఏమీ యీ కాలముహిమ మణి గీప
ములకాంతి ప్రజ్వరిల్ల మెత్తిపరుపులపై బరుండి హంసగను
నలు విజామరలు వీచుచుండ నిద్రించు యీశాలునికియెంత
కష్టమునచ్చెను. సరే పుట్టినది మొదలుకొని యెన్నడు కష్టమును
నది యెరుగని యాయబలను చంద్రమతిని.

గీ॥ హంసతూలికశయ్యపై ♦ ఆరురుచయును

ఆరురుచులందు తరుగులే ♦ నాగింపు

యేనువారములంగలు ♦ నేడులేక

కట్టికే నేలపయి బరుండి ♦ గానుజేసి.

గాన యీకాలముగడిచుట తెనాలిరిముగాను.

(తెనలో కలకలాతరము)

హరి—(తిరిగిచూచి) గాలియైన వీచలేదే.

(భేతాళుడు తన సహరివారముతో పోవేళించుచున్నాడు.)

భేతా—ఆ॥ లావులావువారు ♦ రాదునాచెట్టుకు

నివు నెవరవోరి ♦ నితివిడచి

వచ్చిచేరినావు ♦ నదలకనిధుబ్బడి

భక్షణమునుజేతు ♦ పారిపోకు.

పరిజరము—అరే చిన్నోడో వీనికండలు బొగుతాయి కొట్టుకు
చావగొట్టును.

హరి—(తనలో) ఏదీకి నిజవాదంగము గలుగకుండు నేనే వారిని సమీపించి చంపెదను. (సమీపించుచు.)

కీర్తన.

ఒకేఒకే నివేషపురా విరాసన్నాక్షివి దరం
బుల్బునిరు విరాసజుపి చరాకుజూపెద మొరాల కించను
నురాత్మ । ఒకే ।

భేతా—ఒకేఒకే నివేషపురా విరాసన్నాక్షివి దరం
భను నన్నాక్షి ప్రతుకునరే । కరకరదిందును పరపరదిందును
గాచుకోనియప్పుకునాకే । (అని పైకినుముకుచు)

హరి—(బ్రహ్మచర్య నానలకు విచ్చుకొనిపోవుచు)

భేతా—చచ్చితిచచ్చితి (నని కేకవేయుచు) (పరిజరులంత బెడరి
ఉరుకుచురు)

నక్ష—(గిజగిజతర్చుకొనిలేచి) చంద్రమతీ లోహితాస్య లెండు
లెండు. ఏమాయ్యులు నన్ను కించున్నవి భూతాలవిగా.

చంద్ర—(భయముతోలేచి) నాపతియెచ్చట నాపతియెచ్చట.

హరి—(తనలో) వచ్చితి పాంథులవిశ్రాంతి భంగకారకుడైన భూ
తాంధముని జుపి వచ్చితి.

చంద్ర—నక్షత్రకా! యిక మరకపాయములేదు. రాజుగారు భేతా
నిని జుపివచ్చుచున్నాడు.

విశ్వా—(నక్షత్రకుని చేపైగచే నావలకు విలచి) నక్షత్రకా! నీరి
నిక్కడినుంచి పుమాణము సాగింపుము నాకక్షిమంత భార
నోసి చూచెద.

నక్ష—అలాగే.

హరి—(వచ్చి) మీ కేమి భయముగలుగ లేకగద.

నక్ష—భయమేమున్నది. యిచ్చట నే నిమిషముండిను బ్రాహ్మణుల
మాంసము దయ్యాలకు రుచియట మమ్మ చిన్నలేనముగో
జెప్పేది ప్రయాణము గట్టాలనినదే.

హరి—సరే చీకటిగా యున్నదండీ.

నక్ష—సరేనని ఆలస్యముజేయగాకండి చీకటమితేయును అనుగో
దయ్యము యెట్టుగా గుడ్లరుముతున్నది.

హరి—అది దయ్యముకాదు రాత్రి సంచరించి మేతాడుమీశుగుఱు
బుర్గు మీరు బ్రహ్మవేత్తలే మీకెందులకండి యితిభయము
ప్రాణముపై.

నక్ష—సరేసరే, సభలయందు పుస్తకములగు బ్రహ్మ వేత్తలము
బ్రహ్మజ్ఞానులము గాని యిటువంటి సమయమున గూడానా?
ఏమీరాజా! నీపరిహాసపుమాట యెన్నిసార్లకైన నాపిరికితన
మెన్ను రక్షించుచున్నదితవరకు.

హరి—నక్షత్రకా! బతులుదేరుము.

నక్ష—నీవేముందు.

(అందరు నడిచుచున్నారు.)

చంద్ర—నాథా! మనకు యిరుప్రక్కల వెలుతురగుపడుచున్నదేల

నక్ష—కొరవిదయ్యలేమొ బాబాయ యింకేమున్నది.

హరి—కాదుకాదు. దావాగ్ని అరణ్యముదహించుచు వచ్చుచున్నది

చంద్ర—స్వామీ, యీదావాగ్ని చుట్టుకొని వచ్చుచున్నది ముని
ఋణము దీరుటట్లు దీని కాహుతి నన్ను జేసి మిమ్ముల రక్షించ
మనివేడెద.

హాహి—

కీర్తన.

తల్లియేలనే ఆతగులబడెడు చోటికిఁబోవ । తల్లి ॥

1 కల్లగానునాగుండెలు ఝల్లుమనుచుచున్నవి । చల్లగానుమల్ల
రాక । తల్లిడుబొందెదవు నిపు ॥ తల్లి ॥

2 యింటికిఁగిసెనుభమువడదమా । యాయడపులందు దిరిగెదమా
అంటింటరానినిష్ఠ లంటిబ్రతుకవచ్చున । మంటలవిగొ
నింటికగ నెఱియింటికిఁగుదాముహొందుస్తానిముఖాఁతోఁ । త ।

చంద్ర—తండ్రి! నావెంటరాకుము మీతండ్రియొద్దనే నిలువుము.
(హాహితాస్యము తండ్రిదగ్గర నిలువబడియుండును)

చంద్ర—(కరపుటాంజలియై దావాగ్ని కరుణపడచి)

దిండకము— శ్రీఅగ్ని దేవా మముంబోవలేవా జగంబు
తనివా పరాకేలనికేమి పాపంబు మేమెప్పుడుకా జేయలేదే దయ
దప్పి యీవేడిరూపంబుతోవచ్చి మామీదకాద్రంబు జూపింతువే
కక్షుచాతంబులేదనుకేనికు నిశేవత్రయంగ లేదేని యాగంబులకా
బాతి వేదాది నామంబులకాబిచ్చి నామాట జెప్పుంగరాదేమి ముం
జూడనోపంగ లేరైరి దేవాదులేముచ్చు మేమెంతవారమ్ యిదేనికు
దాసోహమంచున్న చాలింపుచాలింపు నియుగతేజమ్ము తండ్రి మ
హాత్మాస లేకున్న గాఢేయనప్పెల్లు దీచ్ఛెము సకన్నదైవంబు వేరె
వ్వరయ్యా సనుకొల్పి పాకేయు మయ్యా నినుకనమ్మి యున్నార
మయ్యాసమస్తే సమస్తే.

(అని కన్నులుమూసుకొనుచుదానాగ్ని చల్లారుచు. మరలివచ్చును)

హరి—దేవీ సమహత్యము చేతనేగదా మేమందరమును జీవించుట

గల్గినది.

చంద్ర—ప్రాణేశ్వరా! మీ సత్యవ్రత సఫల విషయమేగాని నా విషయమే మాత్రముగాను యీదావాగ్ని జల్లారుట మీదయ.

సత్య—అన్యు యిక్కడైన శియాణము సాగనివ్వడి మీ పొగజల కేమివచ్చలే మాభాకీర్తి బైటబడినట్ల దయ్యాలచెట్టు దాటగి ము. తొందరతొందర. (కొంతివడి సహచరున్నారు)

హరి—(అలిచి) ప్రాణేశ్వరీ వినుము అవియె గంగానది యొక్క తరంగశబ్దములు ఆకనుపము శిఖరమే శ్రీ విశ్వేశ్వరి స్వాముల హరి ఆలయశిఖరము గనుము.

చంద్ర—స్వామీ, శ్రీస్వామినారి ఆలయశిఖర దర్శనమైనది గాన శ్రీవారిని ప్రార్థించి ప్రయాణము సాగించెదము.

సత్య—(తనలో) మరల ఏరాలస్యము చేయుచున్నారే అయినను తెల్లనారివదిలే దయ్యాలికరావు నేచుగూడా స్వామిని ప్రార్థించుకొనెదను.

హరి—అటులనే చేయునము.

స|| లో|| చ|| హ||

(చరుస)

కీర్తి స.

కాశీనాథ కరుణబూతు శారీనాథ ||

1. ఆశరహిత నిన్నాశించితి షర । మేశజగదీశ సుప్రకాశదేశిక నాథ || కాశీ ||
2. నందివాహన నాగాభరణ । వందితసుగుణ వందనమిదర । కా ।
3. నారాయణకవినమ్మినపరశివ । భారముమాన్వరభ క్తమందర । కా ||

(అందరు నిమ్మమింతురు.)

ఇది చతురాంకము.

త్రైపు.

(శ్రీ)

భజన సత్యహరిశ్చంద్రియము.

సంచరమాంకము.

(సత్యహరిశ్చంద్రియమునకు సత్యత్రయమును పరమమనముననుసరించి చూచుచున్నారు)

హరి—ప్రాశస్త్యమును బహుములములను పుష్పములు పుష్పములను
దగు కాశీదేవతలు.

శ్రీ వికాశములు నెఱుఁగితిమి ♦ నెఱుఁగితిమి
యెఱుఁగితిమి నెఱుఁగితిమి ♦ నెఱుఁగితిమి
యెఱుఁగితిమి నెఱుఁగితిమి ♦ నెఱుఁగితిమి
యెఱుఁగితిమి నెఱుఁగితిమి ♦ నెఱుఁగితిమి
యెఱుఁగితిమి నెఱుఁగితిమి ♦ నెఱుఁగితిమి
యెఱుఁగితిమి నెఱుఁగితిమి ♦ నెఱుఁగితిమి

చంద్ర—నాథా! విశ్వనాథుని సేవించుకొనెడిము ముందు.

హరి—సత్యత్రయ! రమ్మసేవము.

సత్య—స్వామిలు స్వామిలని జూచుచున్నారుగాని మా స్వామి
నాకి జూచుములేమె.

హరి—అయ్యో, యిచ్చెడిము. (సడచు చున్నారు స్వామివారి
దర్శనమునకు)

(తెరలేచుచు అందరు స్వామివారికి సమస్కరించి పూజజేయు
చున్నారు)

నానాగురిపహటలుబండి వచ్చుచుమనకిక సకలధాన్యములు । నే॥

2. ఓచమఃశివామృతమ్మ ఉన్నాడుశివుడుఓనమఃశివాయనరమ్మ
దాచిధర్మములు జేసినవారికి దానిసంగతులు దెలుసునో
యమ్మ వానలుగురునురు పంటలుబాడును వచ్చుచుమన
కిక సకలధాన్యములు । నేను ।

(వీరలింగ శంభులింగం ప్రవేశించి)

వీర.—ఒకే శంభులింగం వీరు ప్రాశస్త్య గంగావదిలో న్నానముజేసి
వచ్చుచుండ నేను బాటలో యెదురుపడితి. ముందరగాయచ్చ
సాక్షాదాచ్యవిశ్వనాథునిఅలయమునకురమ్మకమని చెప్పినాడు
శంభు—ఒకే వీరలింగం నాతో జెప్పలేదేమిర.

వీర—యిప్పుడాచ్యముఖముజూచి స్థావకమునచ్చిందిరా.

వీ-శ—(తీత్రకుని తెరుగుగాబోయి) మహాప్రభో ధర్మకేసుకొండి
అమాత్య! ప్రాచుర మీ కేకద రిమ్మకమని చెప్పివది.

శంభు—నేనె (అని ఒకకాని ఉండిగి చెరుగున దానినివిప్పి) మాగు
రువుగారు వీరివెంట అప్పు నసూలు జెయ్యడానికి పంపిస్తు యీ
కాని దగ్గరచుంచుకొమని యిచ్చినారు యిది మీకు ధర్మము
గావడెనున్నాను పట్టుకు మేము నారు ఒకట.

వీ-శ—మహాప్రభో అంతెచాలు మీకొడుకులు కోడిండు చల్లగ
వదిలనలె. మీయింటిపట్టు నెయ్యిండ్లగావలె మహారాజ హర
హరశంభో మహాదేవ.

వీర—శంభు— కీర్తి న.

ఏమిరలింగ పల్క-పుపల్క-పు । కామితార్థము లివ్వరమాకు.

(యిరువురు నిష్క్రమింతురు)

“నక్షత్రకుమార”

గీ॥ యివ్వనలసె డిబ్బను ♦ యివ్వకుండ
పూజజేసిన ఘలమెరు ♦ పుణ్యలా
చేయుపాపముచెలిసే ♦ జేర్చుచూడ
సోపునేయెంతకాశీక ♦ బోవునగు.

హరి—నక్షత్రకా! మీయుగము యివ్వకిపోదునా.

నక్ష—గీ॥ అప్పునివెట్లు దీర్చెనా ♦ అన్నమునకె
లేక నల్లాడబెడితివి ♦ మాకునిన్ను
గట్టిగాయనపత్రాల ♦ గలరనాక్షు
తెనరయిన నీదిచూపిస్తా ♦ మిత్రకపుహ.

హరిచ్చిడా! నీవులేదనినను మోసమేమియు లేదు.

హరి—నక్షత్రకా! నాక్షములు పత్రములు గావలయునా నిజము
నకు నిష్ఠూరముగా మార్గంబెదివు.

నక్ష—సరే యివ్వము కోడిలు మగకెల్లనాని గొర్రెలనెట్లు అట్టి
వద్దనునా? నిజముమాట్లాడితే నిష్ఠూరముల అహింసకవిధిమే.
యీమాసమురోజులనుంచి అన్నములేక పైకి నీళ్లులేక యింక
నబట్టలులేక నాయబెట్టి మాయబెట్టితివి నిద్రి లేక కండ్లముంట
తెత్తుకొని సోపుచున్నవి. అంతపుణ్యముబుడితే యింకేమి.

హరి—మీబాకి యివ్వనని యా మీయభిప్రాయము.

నక్ష—అవును.

సీ॥ యితర రాజులనడి గి ♦ చెప్పదమన్నను

పరమదరిద్రత ♦ న్నానలివరు

చదువుశాస్త్రములను ♦ చదివితెచ్చెదమన్న

నిచదువెవ్వరు ♦ నిజమువిచరు

వ్యాపారిములుజేసి ♦ కుయిచబాతమటన్న
 భంమునిచ్చెనువారు ♦ భరణి నెవరు
 ఘోసగుబడిమీద ♦ బొడ్డిచెడిమటన్న
 బెత్తెసభూమైన ♦ విత్తనివరు
 గీ! గడుపుకేపడితోడనే ♦ గడచిపోవు
 యిచ్చితేగాని ఋణమును ♦ హెచ్చుగాదు
 కోసితేగాని గణమును ♦ కురురబోదు
 నూటమాత్రాని నేదైన ♦ మానబోదు.

హరిశ్చంద్రా! ఒకచిపాయంబుజెప్పెదవినుము లాకునీత్యము
 పొల్లు దాకు కొమ్ము యిప్పుము నాదారి నేను బోయెదను
 గురునకు సమాధానము జెప్పెదను యేల కాలహరణము.

కీర్తిత.

కాలహరణమేల కాదనక లేదనక । కాలహరణమేల!
 చాలుచాలునిమూను చాలగదెలసిపోయె । నాలిబెట్టడ మేల
 తూలనాడెద పాపా ॥ కాల ॥

హరి—విప్రస్వప్తిరుము వేరనకమారనక విప్రవర్య విరుము
 యిచ్చెదనన్న నరకు యిచ్చెదచచ్చెద । హెచ్చుమాటలేల
 యిచ్చుచచ్చుచట్లు ॥ విప్ర ॥

నక్ష—ప్రాద్దుగుంకువరకు జెప్పిన । ప్రాద్దుబావుమాటయెకాని
 పద్మజెల్లమాటజెప్పుచు । సుద్దులనుకొంటివా ॥ కాల॥

హరి—రాజాధిరాజులయిన రారాజులైగాని । రామడెప్పంతవారికి
 రక్షకుమ రక్ష లేనిది ॥ విప్ర ॥

నక్ష—మెట్టవేదాంతమేల మేలేమిమేలేమి । కట్టునా బాకినంత

కనులుమిచ్చటనుండి || కాల | (చెయిబట్టి చిలవేయును)
హరి—చరణము! ఆడితిప్పి పలికినాంక నాకంఠముగ త్తిరించిన |

నేడేసి బాకిగల్గెద నాడే నా చెయివిడుపుము | విప్ర ||

నక్ష—(చేతినివిడిచి) హరిశ్చంద్రా! కడివింబు ప్రాక్షించిన గర్వి
మణగలేవె.

హరి—యిచ్చెదనన్నది నూడ గర్విమేనా!

నక్ష—అయితే నేను యివ్వనున్నది చొరచాల.

హరి—కాదు కాదు అదియుగాదు యిదియుగాదు.

నక్ష—యిదియుగాదనిగా మాంబ్రహ్మనూడగాదా.

చంద్ర— కీర్తి.

యితకతినపుమాటల యిప్పుడు తగుచయ్య నక్షత్రయ్య!

1. యెంతచిక్కులు బెట్టిననాపతి | సుంతసత్యమువిడువకు వినుము
గనుము పంతములూడకు నిబాకేము | అంతరి-గమున నుగ
చియుగదుమ సంతోషంబున పొరికికల్పదు | కొంతయమున
తరుగుంచెదమా యెంచెదము || యంత ||

2. మంచిమాటజెప్పిననునీకు నెబ్బకొంచునుండెను మించబోకు
మియాజ్ఞకు సంచితమెటులుండెను నలుజరుగుగాని యె
చిచూచిన మించు నె యుంచకుని కోర్కెంబును మనసులో
పెంచినదానితో వంచగల్గును పుంచము మామీదను
దయ పెంచుము || యంత ||

నక్ష—చంద్రమతీ నీవు పెనిమిటికి తగ్గదానివె. గట్టిగా బాకియడి
గిన నావి కతినపుమాటలా! హరిశ్చంద్రా! యిక నేనుండుటకు
వీలులేదు; మాగురువ్రగారు యాజ్ఞప్రకారము వెట్లచున్నాను.

ఉండుకొన్నదని చెప్పు లేకున్న లేదనిచెప్పుము యిక నీ బాకి
యడుగరు.

హరి—గీ! బాకుషమునడుగెటుచీ ♦ పహకొనిన
నిద్రరామ నవజయము ♦ నెనగులేదా
అనునెనము పెనుదిగులు న ♦ యమునశించు
బకిచికబుణ బాధ వలగు ♦ నికనుభవిల్లా.

ప్రియసఖ! యాబునబాధకన్నను నచ్చినదేమేలుగా కను
పహచున్నది. యాబునము దీర్చిక చచ్చిపోయిన వచ్చుజన్మ
మునో కుక్కయిలు తీర్చినలెనని ఆయలు వక్కాణించుచు
న్నారు. ముందుకు బోతే భావి. వెనుకకువస్తే చెబువు.

చక్ర—నాథా! నామఁవి.

గీ! మరుజవరులును మురుమును ♦ మంచిదిచగ
సత్యమేజయమచుటకు ♦ నాక్షమచగ
గాధిసుతునియుమునకు ♦ గాననగ
దీనిదాసేగఁముము ♦ తిరుగ కనగ.

హరి—(మూర్ఛితి లేచి)

సీ! అలనాడురాజ నూ ♦ యజ్ఞబులుచున
ప్రక్కతోడుగనున్న ♦ పణతియెవరు
యశ్వమేధములగు ♦ చలనటజెడక
బంతులుజాగించు ♦ పణతియెవరు
నిన్నగాకనుమొన్న ♦ నన్నుదన్నినగాధి
పట్టినోడిచిన ♦ పణతియెవరు
యీవేళదావాగ్ని ♦ యిరుప్రక్కలనురాగ
ప్రణతితో నాద్విత ♦ పణతియెవరు

గీ. నిష్కంఠముచేయుచున్నగా • యేమిదని
 పార్థనాక్యములాడిన • పాతిమిదని
 యట్టినిదానిగావచ్చి • నడిరకుండ
 పరిబ్రజితహరిశ్చంద్రియ • బ్రతుక నెనరు.

చంద్ర—నాథా! నన్నంతగా పొగడది లేదు.

గీ. ఆపదలకు నడ్లవడిన • దాలియూరి
 యాజ్ఞభక్తికుమారిని • దాలియూరి
 అంతమియ్యమనినదె • దాలియూరి
 న్వయిననుచున్నకొనుటకు • యేమిదాలి.

నక్ష—పెండ్లనిని అమ్మకొనడం మంచిదా, లేకు అని రెండక్షర
 ములబల్కుట మంచిదా హరిశ్చంద్రియా.

చంద్ర—ఆమాట నలదిన్నను మానవేక్షత్రికా.

నక్ష—హరిశ్చంద్రియా ఆలస్యమందులకు వేయుము త్రాడువేయుము
 చేతికి త్రాడువేయుము అప్పుము.

హరి—చిత్తిము. (అని చంద్రమతిచేతికి త్రాడువేయుచు) నక్షత్రికా
 యేమని అప్పుచలెను.

నక్ష—నేనప్పుడైన పెండ్లని నమ్మకున్నవానియితె చెప్పుకను.

హరి—
 కీర్తన.

కొనరయ్య కొనరయ్య నాకులసతినిచ్చెద || కొన ||

1. మనుజుడేనుగుపై నెక్కి మరిగవ్వగోటమీటా . జనునో నంతె
 త్తుధనము . జాస్తిలేకుధర || కొన ||
2. యేకులమువారయిన యేమతమువారయిన! లోకవిరుద్ధమనక
 లోలోన మదనపడక || కొన ||

3. ముంగుగిచ్చెదనని మునికెఱుఁగముపడితి । సందేహ మేమిదానిగ
సంపదగలవారు ॥ కొన ॥

గీ । సమగుణంబుల వ యెంచు ♦ సత్యశీల
సుజనసేవలు జేసెడు ♦ సుందరాంగి
దీనదశనచ్చియుట్టుల ♦ దెచ్చితయ్య
సన్నివేసెదదాసీగ ♦ నమ్మరయ్య.

(శిష్యుడు జన్మాదుడు వెంటనుండ కాలకౌశికుడు ప్రవేశించి)
క్రీ. ర. న.

ఏమిరాజనార్జన యెందులకో యీవేళ । ఒక్కరయినజావలేదు
ఒక్కమేమి రాలేదు! ఏమి ॥

1. వేసవికాలపు సెలవలింక వెళ్లలేదుగామాలి । మూసినతలుపు
లు మూసినట్లు వ్రాసుకున్న ఉన్నావి! ఏమి !

2. మీచుమ్మగారితోడి నాకుముగదెబ్బలు బడతవి । చాయ
మేమిగాలేదు ననువుకోనుజోదాము ॥ ఏమి ॥

జనా—పంతులుగారాడి యెప్పుడు ఒకరుచావాలి మేము బ్రతు
కాలి అరుకుచారేమండి.

కాల—శిష్యా! అనకుము యిచ్చట దాసీలనమ్ముచున్నట్లు కేక
వివచచ్చుచున్నది.

జనా—అరుగో యెవరో నచ్చుచున్నారుగా.

కాల—అయ్యా! యిచ్చట దాసీలనమ్ముచున్నవారెవరు.

నక్ష—ఎందులకు నీవు కొంటావయేమి.

కాల—యేమి నాలుగాడుంట చూస్తామనె.

నక్ష—నీవుకొనలేవు. అయోధ్యాపట్టణమేలు హరిశ్చంద్రునిభార్య

చంద్రమతీదేవి యీమె విశ్వామిత్రునికు ఋణకడి భర్తయి
వృథా అమ్మకొనుచున్నాడు. మనుజుడేనుగువై వెక్క గవ్వచు
గోటమీట యెంతెత్తురుగునా చంద్రద్రవ్యము వెల.

కాల—యిక్కడెంచెదనా యింటినిద్ది యెంచుకొనెదవ.

నక్ష—(తనలో) ఏమీ యితని ధైర్యము పారిశ్చర్యము బయలుబడు
రోజు బయటబడినట్లున్నదే.

కాల—ఆకుట్టినాడెవరు.

నక్ష—వారిపుత్రుడే నికు నచ్చునాకె.

కాల—(నక్షత్రకుని కీవలకుచెలచి) యిక్కడో నక్షత్రకా! పనులేను
యిన చురుకుగా జేసేదేనా యీదాని పిల్లవాడు బ్రాహ్మణుని
వాడేనా వెలమరింత సుమా.

నక్ష—నికు నేనబద్ధమానెదనా కాలకళికా! మనమెరిగినవారల
మె యిట్లు జేసుకుంటే యింకా యేమున్నది.

కాల—కుట్టా యీవి సల్లకట్ట నెత్తినబట్టుకొనుము.

చంద్ర—నాచునా! తీసుకొనుము (లోహతుడు విస్త్రోకట్ట నెత్తి
నబట్టుకొనుచు)

హరి—(దూఱముతో)

గీ! మనుజునాధుడైవై మహి ♦ ముడలంబు

శిరమునిడుకొని నేలిక ♦ బరువడిగను

జేయదగివట్టిలోహితా (నేలపైనొరుగుచు) శిరమునందు

విస్తరాకులకట్టను ♦ వేసెనటర.

చంద్ర—(దూఱముతో) నాధానాథా (అని నాధుని చిలచుచు
పడిపోవుచు)

లోహ—(విస్తరాకులకట్ట క్రిందవేసి) బాబూబాబూ (అంటు నేల
వైకూలబడును.)

నక్ష—(దీనవదనుడై నిలువబడి పూచుచుండును)

కాల—ఏమీ, యీ అన్యాయము. యేమీయన్యాయము (అని అటు
నిలు తిరుగుచుండును)

జనా—(దగ్గరకుఁబోయి వంగి) హరిశ్చంద్ర చంద్రమతులారా!
మీకొమరుడు పోట్టుబ్బ నేప్పుచున్నాడు లెండిలెండి.

చ-హ—(లేచుచున్నారు)

హరి—(విస్మయ మభివ్యాయించుచు) దేవీ, యెక్కడనుండి ఆ. ఆ.
కాశీకునికి రాజ్యమిచ్చితనూ యిచ్చితిమి కాశీపట్టణము జేరి
తిమా, జేరితిమి. ఋణవిముక్తికొరకు నిన్నుమ్ముకొంటినా అమ్మ
కుంటిని కుమారుడు హా కుమారా! (అని కాగలించుకొని)
నాన్నా నిన్ను మరలా జూచెదనా. (తనలో) ఏమీ యీ పౌర
వాటు (ప్రకాశముగా) లోహితా నీకు అమంగళము ప్రతిపాత
నుగుగాక. నిన్న మీతల్లి వెంటంజని వారు చెప్పినట్లుచేయుము.

లోహ—బాబూ నివ్రరావు.

హరి—అయ్యా నేమరాను నలచుపడిను.

చంద్ర—తరలము. సుజనవత్సల మాటలాడుము. జూచుడెన్నఁ
మిమ్ములకే

హరి—అజహరామలక్ష్మీ నదప్పవు. యార్యనాక్యములేమనా

చంద్ర—నిజముదప్పక యుండువారికి. నిత్యకష్టములేలనో

హరి—భజనజేయుము పార్వతీశుని. పాదయగ్గమునమ్మికకా.

కాల—నక్షత్రకా.

తరలము. పగటివేలుపు నెత్తిమీదికు. బారుమండెను రాజికా
నక్ష—తగవదీనికి వచ్చుచుండి. తాగుతాగుము కొంచెముగా
కాల—చగపుకెక్కడి యుతిముగగును. వాచికాకరు జెప్పునూ
నక్ష—తగినమాటలనాడుచుండి. స్నేహమెరియనిచ్చి.

చంద్ర—అయోధ్యకట్టశాఫీశా: ప్రాణేశా నమస్కారిము నెల
విడుము బిడ్డ రిమ్మ.

చంద్ర కోర్కె.

పోవుచున్నారమయ్య నెలనాయనయ్య! పోవుచున్నారమయ్య!

1 పోవుచున్నారమయ్య బుద్ధులు జెప్పుమయ్య. అన్ధులు బొప్పు
మయ్య || పో ||

2 నీమృదువదములయ్య నాహృదయమారు నిల్చు నాస్మాకయ
మందునిల్చు || పో ||

3 మరిమరిదయయించవయ్య! మరువకమరసులో మరువకమన
సులో || పోవు ||

గీ: మరల నెన్నటికోమిము ♦ కరువుదీర

జూచిమాటలాడెడువేళ్ళి ♦ జూచుభాగ్య

హరి.— మేమిచేయుకువిట్టుల ♦ న్యాయజేసె

పొలితిమరనోము ఫలముల ♦ సోయిరమ్ము.

నక్ష—యికరండిరండి ఆలస్యము జేయకండి

కాల—దాసి యీమాటను నీవుతీసుకొనుము పిల్లవానికి విస్తృత
కట్ట నెత్తుము. (అని విస్తృతకట్ట మూట నిచ్చుచు మూడు
నడచుచు చంద్రమతి లోహితాస్యులు మూటావిస్తృతకట్ట దీను
కొని వెనుకకుతిరిగిచూచుచు కన్నీరువిడచుచునడచుచున్నారు)

జనా—(నక్షత్రకునికై జూచుచును)

నక్ష—హరిశ్చంద్రా! నేను వీరివెంటవెళ్ళి ధనము తీసుకొని వచ్చు
నందాక విశ్వనాథుని ఆలయమువద్ద కూర్చొనియుండుము.

హరి—చిత్తము ఆలాగె. (నిష్క్రమించుచు)

(నిష్క్రమించుచు)

(కాలకంఠకి గృహద్వారమునద్ద చీపురగట్టతో ప్రవేశించుచు)

కాలక—ఎవరురా కేశనా జనార్దనా మాయుంటిచారు అంగడికి
వెళ్ళి యింకనురా లేకుగా. ఆ. (అంతఃగో కాలకశికుఁ జనా
నినును చంద్రమతి లోహితాస్యఁను ప్రవేశించుచున్నారు)

కాలక—అనుగో యెవరుజూచుచున్నది యేమొ అంటున్నది
చీపురగట్టగూడా యున్నదేమొ చూచుమురా శిష్యా చేతిలో.

జనా—యీవేళ నికేము మూడినట్లుగానే యున్నది చీపురగట్ట
చేత్తులోనే యున్నది.

కాలక—యేమోరా నాయనా! యీమూట ముందే చెప్పకుర
నాయనా.

కాలక—

కీర్తన.

అప్పుడేనిచ్చినవేరమగడి । యిప్పుడూరాకటమగడ

చెప్పుచీటిదెప్పులునికు । తప్పువులిప్పువురారారారా! అప్పు॥

కాలక—పుట్టిననాడెవ్రాసిపెట్టెను । కొట్టముచీపురగట్టతోనెట్టిన
తిట్టకుదండిముబెట్టదపెట్టదపెట్టదపెట్టదపెట్టదపెట్టదపెట్టదపెట్టద॥

కాలకం—పెట్టదపెట్టద వేమటా! బాడగోలివెధిని (అని చీపురు
గట్టతో వీపుకు బెట్టి వేచుచు)

కాలక—దండందండిం పెండ్లమమ్మగారు దండం కొట్టాకు!

కాలకం.—జనాద్రినా ఆమెగారెవరు.

జనా—అమ్మగారు

కాలకం.—చర—అమ్మగారుగావలెనటర । బొమ్మలాటఆడవటర
రమ్మరిమ్మతిమ్మక్క—చెడ అమ్మలమ్మలన్నదాక అన్న!

కాలకా—కాయలుగానెరుగడ్లలుగట్టెను కానుకాదుచెప్పెదవినుము
మాయలుగాదుదాసిగనికు! జేయరుదెచ్చితీజేయనుదెచ్చితీ'పు!

చంద్ర—మగనికి చేయవలసిన మర్యాద యిదియేనా.

ఆ! వచ్చుచానిశాచి ♦ భయముతో నెదులేసి
పాదములరుగిడసి ♦ భక్తితోడ
పమిడిచెరుగుబట్టి ♦ పదములతడిచి
శయ్యకేర్పవలయు ♦ శరణుజేసి.

కాలకా—ఓసీ పొట్టకూటికి దాసగవచ్చినదానవు నీవుగా నీతొలు
జెప్పాలి యితిమాత్రము మాకు దెలుపురు దేవే గ్రామ యీ
టిమర్యాదంబు నీకు బాగుగా తెలియవు మా యిటిమర్యాద
వినుము.

ఆ! మగ పవచ్చుచుండి ♦ మంచుచీపురిగట్ట
చేతనుచుకొనియు ♦ చెవునుబట్టి
కొట్టికొట్టివిసికి ♦ కోపంబుదగ్గించి
పొట్టనిండ్లకూడు ♦ బెట్టవలయు.

కాలకా—(తనలో) మాయాచిడ సమ్మసరిపోయెటట్లు జెప్పినది
బలె. దీనికి నీంకొక్కమాటజెప్పవలె (ప్ర)కాశముగా) యేమే
యి నా పెడ్లా.

కాలకం.—ఏమిటి (చీపురిగట్టతో రెండువేసురు)

కాలక—మరచిపోయ మరచిపోయ నా ప్రాణేశ్వరీ.

కాలకం—ఏమిటోయేమిట.

కాలక—ఆ! హెచ్చుపెచ్చుజెట్టి ♦ తెచ్చితీదాసీని

తగిసపచులుజెప్పి ♦ తక్షణమున

జేయబంపుమిక ♦ చీపురిగట్టతో

నన్నుగొట్టబోకు ♦ నష్టమనగ.

జనా—మహ్మదానికి మేలుకేయచున్న మహ్మదార్ని చిన్నగొట్టా
చున్నదేమిట.

కాలక—నీకేమిచెలసు జనాగ్న కొట్టితేమాత్రమేమి దానికిదగ్గ
అరుధనము మల్లి బెట్టించుటలే ఉత్తరీచ్చిది గోల.

(అదిరు చిహ్నముంచుచున్నారు)

(వారిశ్చిందులకు నక్షత్రకుమ ప్రవేశించుచున్నారు)

హరి—ఋక నన్ను కష్టపెట్టెల నాశ్రమమా నక్షత్రకా.

నక్ష—నేటిది కష్టమునకు బ్రత్యక్ష అదిగి తె అదియుకష్టమా.

హరి—నీకష్టమునకు నేను బాధ్యుడినా.

నక్ష—చ! తినుటకు తిండిలేక నెల ♦ తిప్పితివెంతయు కానలంగు నీ

వచులకువోరుయెట్లు తినుగాదను జెప్పువనికుదెల్యదా

వినుటకు సాంపుగాను రుచివిడకయుండువలేనుమాటనే

వచుటకుయేమివచ్చెసరెఁబోననుకాదను నేనుబోయెదా.

హరి—ఉ! అమ్మితి నాలినింక నుతు నమ్మితిరాజ్యముబోనుసంతయు

న్నమ్మరికేరికేయియును ♦ నారయలేదని నీకుదెల్యదా

సమ్మతితోడనేగుదయ చాలగయుంచుముభూమిదేవరా

పామ్మరినన్ను జెప్పుయెట్లు ♦ పోయెదపోయెదదానిదప్పక.

సత్తు—హరిశ్చంద్రా! నీవే అంతగట్టిపట్టుబట్టినప్పుడు నేను వచ్చిన
వరకు నాకష్టముక్రింద చెల్లుబడినది యికనివు నాకొనకునికేది
జెప్పుకొనెదవో చెప్పుకొనుము నేను వెళ్లుచున్నాను (వెళ్లును).

హరి—నాయనారమ్మ! (అది చెయ్యబట్టుకొనును) అయ్యా నన్నె
వరికై నవిక్రియించుకొనుచు, యింతకిన్న నేకేయునదేమియు లేదు.

సత్తు—సరే ముందర నే ఆమాటజెప్పితే బాగావుండదు. (అది చేసికి
త్రాడువేయును) హరిశ్చంద్రా! సంశయమేమి లేకుండ, యెవ
రికైనను అమ్ముకొనెదరు.

హరి—చల్లకునచ్చి ముంతదాచుకున్నట్లు యింక సంశయమేల.

సత్తు—(గొంతుదడుపుకొని) కీర్తి స.

కొంఠయ్య కొంఠయ్య శ్రీహరిశ్చంద్రాచంద్రి కొంఠయ్యకొంఠయ్య

1. మరుజుడినుగుపై నెక్కి మరిగవ్వగొటమీట । జరునోనెనె
త్తునము జాస్తీలేచుదిది ॥ కొంఠ ॥

2. యేకులమునారియి, యేమల్లిమునారయి । లోకవిగుచ్చుచు
కల్లోలొన మదిచుడక ॥ కొంఠ ॥

3. ముందుగిచ్చెదనుచు ముదికిఱ్ఱుముపడెను । సాదేహమేమిదాను
గ సంపదగలనాను । కొంఠ ।

(వీరభావము బూచయ్య)

వీర—

కీర్తి స.

వత్తుండవత్తుండరా దుర్లదీచుకొని నేను వత్తుండరా!

1 ఈభకల్లమనకవద్దు తొటికల్లమనకవద్దు । నారాయి మనకవద్దు
చప్పుచప్పుగుంటాది బరణి బోయిచ్చర బల్ బాగుంటది
బరణియే యిచ్చర । వత్తు ।

యాంశిరబూచయ్య వత్తుంటు పోతవు.

బూ—యోనియ నీపున్నెం బంగారుగాను రారాదంటియ.

2 చరణము! వీర-తునకలమొన లేనద్దు గినకలలసలేనద్దువద్దువద్దు
నల్లదొన తెల్లదొన గద్దనోరికొట్టుమందగారెలుండయి తెన్ను తెన్ను॥వ!

3 కాటికావిలుండబోతె కట్టమర కట్టమర! నాటియంచియుండ
గాని నేటితోటియుండలేరు॥ వత్తు!

(పాపేశించి)

వీర—ఓరె బూచియ్య యెక్కణ్ణా చాసోణ్ణమ్మే కేకినో త్తనిర.

బూ—యిటుయచి అయ్యోరొత్తున్నారెయ యెవరో.

వీర—వణ్ణె తెలుత్తుందిలె యింక.

సత్య—(హరిశ్చంద్రుని చేతి త్రాడుబట్టుకొని)

సీ! ఏడుదీపులరాజు ♦ లెప్పుహోవచ్చియు

కప్పముల్ గట్టెడు ♦ గొప్పరాజు

సత్యంబుదప్పక ♦ సతిసుతులయనమ్మి

ధర్మంబుతోనున్న ♦ ధర్మరాజు

కారణమునులేక ♦ కాశికునకునోడి

రాద్యంబునిచ్చిన ♦ రాజరాజు

యశ్వమేధంబులు ♦ యానందముగజేసి

పూజంపబడ్డ యీ ♦ పుణ్యరాజు

గీ॥ కాలవశమున దశదప్పి ♦ కడకునేడు

బానిసీడుగ నమ్ముడు ♦ బడుచుయండ

ధనముగలనారలెవరైన ♦ తగినధరకు

యిచ్చివేసెద కొనరయ్య ♦ కృపనుగల్గి.

వీర—అయ్యోరండి యిక్కడ దాసోణ్ణమ్మది ఎవరియ (అని దగ్గరకు బోవుచు.)

సత్తు—నేనె యేమి పైకిపైకివస్తావు దూరముగాఁడుమున్నానము జెయ్యాలి.

వీర—బామ్మలమీరు చరేచరే తెలియ లేదు తెలియదమాకు.

సత్తు—దూరముగానుండి మాట్లాడుము పొగాకురసము వెడివుల మీదనుండి కాదుచున్నది.

వీర—మీముక్కుల్లోకన్న చెడ్డదంటియ మీరు ముక్కుల్లోయే చుకుంటే మేము నోట్లోయే చుకుంటిమి మీరు రాచుకుంటు మేము గీచుకుంటిమి మీరు బతికిపైతె మేముబచ్చిదాయును మాపిల్లల జేసుకుంటి యాదియ అట్ల చీడరిచ్చు కులవు గాదిగారాయన జెప్పతుంటు యిత్నేదంటియనేవు.

సత్తు—యీసుద్దులన్ని యేమిటావివు కొంటావాదేమిదాసివాన్.

వీర—కొంటానికి గదంటియ అపగుతుంది చేపి శిశుమా చెముడా.

సత్తు—అయ్యోభావపట్టణరాజధానిగా కోసలదేశమేలు పృథువు హరిశ్చంద్రుడు కాలవశమున బానిసీకుగ సమృద్ధుడును.

వీర—యిశ్శాపిత్తునకు రాజ్యమిచ్చింది యీనెంటియ.

సత్తు—బేను. వెలపనుగుపై మనుజుడెక్కి గవ్వగోటమీట నెంతె త్తుజనునొ సంతద్రవ్యము కొంటావ.

వీర—యీకరావియ యెచాతాను. హరిశ్చంద్రుడా యీదూర్తదీ చుకొని బూచయ్యంబడి యిటికిబద నేడబ్బిచ్చెత్త బాన్సుడికి

హరి—(దుత్తదీచుకొనును) స్వామీ సత్తుత్రకా దయయంచుము (అని సమస్కారము జేయుచు).

సత్తు—(దుఃఖముతో) హరిశ్చంద్రా! నామనా! నేనుబెట్టు కష్టములకు నీకెంత కష్టమాయునో తెలియదు గాని నేననుభవించకమానను అది యెట్లనిన.

గీ॥ సుజరజముల నెవ్వరైన ♦ చూడకుండు
నారికేమైన కష్టముల్ ♦ వచ్చునట్లు
జేయువారిలు సిప్పుడో ♦ జీవితముగో
నెప్పుడోదాని ఫలమొప్పు ♦ తప్పదయ్యె.

హరి—బ్రాహ్మణోత్తమా దుఃఖంపకుము నిపు చేయువదేవియు లేదు. గురునాథ్ఞ ననుసరించితివి.

సత్తు—నిజమునిజము. హరిశ్చంద్రా! ఆవస్థిశ్శుడు యీవిశ్వామిత్రుడేల పుడెము నొడ్డుకొననలెను. తిరిగి విశ్వామిత్రుడే మాయులను కష్టములనుబడక నన్ను యిలాపంపుట లెందులకు పంపినారా నేనుమాత్రము మిమ్ముల యితకష్టపెట్టుటేల (ఆకసమువంకజూచి) హా పరమేశ్వరా వీరి కుటుంబమును వీరి సత్యముననుసరించి బ్రోవరా యికనైనను బ్రోవర నేజేసిన పాపములు బాపుకొనుట కుపాయంబు తోచకున్నది యిచ్చటనుండి మీ పాదపద్మములు హృదయంబులో నిడుకొని నిక నెన్నటికి యిటువంటివారి తెరవు నిక నెటువంటివారి తెరవు పోనని నీకు వొప్పుకొనెదను తప్పను (వీరబాహు ఉన్న ప్రక్కకుజూచి) ధనమెచ్చటనోపద.

వీర—రావియ్య యిట్లీక్కణ్ణె కడత.

(నిష్క్రమింతురు)

ఇది పంచమాంకము.

శ్రీస్తు.

శ్రీ

భజన సత్య హరిశ్చంద్రీయము.

ష స్థాంకము.

రంగము—వారణాశిపుర స్వశాసన పరిసరారణ్యము.

(లోహితుడు కేశవ జనార్దనులతో ప్రవేశించును)

జనా—లోహితా! యీవేళ యేమాడుకొనెదము మనము.

లోహ—కాలమంతయు నృథా పుచ్చుచుఁజిమి యీ వేళ్ళకు
హగుపయి పాటలుబాడుకొనెదము కేశవా.

కేశ—సరే.

అందఱు—

కీర్తన.

శ్రీవిశ్వేశ్వర శ్రీతజననిదిత । భావజహరణ పాలితసుగుణాశ్రీ ।

1. కరుణమమముగను కన్నతండ్రినిను । శరణనివేడెదము పాడె
దము ॥ శ్రీ ॥

2. నారాయణకవిసారెకుబ్రోచిననారాయణస్తోత్ర ఫాలనేత్ర శ్రీ
లోహ—కం॥ పాటలుబాడితి హరుపయి

నేటికిమనమయ్యగారు ♦ నేరములెంచక

సూటిగబోదమురండిక

నేటికిసూర్యుండుగడచె ♦ గృంథము విశేషుల్.

జనా—నిజమునిజము యీవేళమనము బయలుదేరుసమయమున

అయ్యగారు నిన్ను రెండుమూడుదెబ్బలు కూడా వేసెను.

కేశ—జనార్దనాలోహితాస్య నేమిమనలనుమాత్రముకొట్టడాగురుషు

లోహి—కేశవా జనార్దనులారా! మీరు పత్రములను గోయుడి
నేను దర్భులనుగోసెదను అదిగో ఆపుట్టమీద చాలయెత్తుగా
బెరిగున్నవి (పోయి కోచుచున్నాడు)

జనా—కేశవా! లోహితాస్యడు మంచివాడుర మనకు అలకన
పనిజెప్పుతాడు (ఆకులనుగోయుచున్నారు)

లోహి—అయ్యో, యింకేమున్నది పాముకటచినది అమ్మా! (అని
పడిపోవుచు)

జ—కే—(మరుగెత్తుకొనివచ్చెదరు) మిత్రమా యెంతోగోకి అనుభవ
మాయను యేమిసేతుము. (జనా) కేశవా చూడుము నోటి
వెంబడి నురుగుగూడా బడుచున్నది కాలి బొటనప్రేలు గాట్లు
బడియున్నవి యిక జీవించుట కష్టమే (జ—కే) లోహితా లో
హితా (అని పిలచెదరు)

లోహి—(కన్నులుచెరిచిమాచి) మిత్రులారా! నన్ను పాముకా
టచినది నేను యిక యిల్లు కేరటంకుర్భరం నేను కోసినదర్భులు
మీరు కోసినఆకులు తీసుకొనుడు గురువుగోపించునేమి యిం
టికేగుడు (అని తిన్నగా లేచి కూర్చొనును)

జ—కే—మిత్రమా యీపాడు పాము నిన్నిక్కడ గఱచిపతి కఱచి
ననుమామేలు నేకోరుచుంటివి నిన్నిటుల విడచిపోడుము.

జనా—లోహితా నీకేమయిన రొమ్ములో నొప్పిగా యున్నదా
మంచి నీరాచున్నవా దెచ్చెదము యేమిసేయమనెదవు యేమి
సేయమనిన నది సేసెదముమాకేమియు సేయుటకు తోచలేదు.

లోహి—అన్నయ్యలారా! విషము తలకెక్కినది యిక నేమి సేసి
ననుమానదు. ప్రయోజనములేదు నేజెప్పినట్లు ఆకులు దర్భులు
తీసుకొని,

గీ॥ తొడరగజోయి మంగురు • కంజజేసి
 తండ్రియొలుబోయెనోపోయె • తల్లియైన
 వచ్చి చూచిపోవీలున్న • వచ్చురయ్య
 జెప్పరయ్య దయతోమమ్మ • జెప్పరయ్య.
 (మంపువచ్చి మరల బాడుకొనును)

జనా—కేశసా యిక మరము చేయువదెమున్నది.

కేశ—మనకేమైన మాటవచ్చునా.

జనా—మనకేమిమాటయున్నదియివా ర్తచంద్రమతితోజెప్పెదము.

కేశ—లోహితా లోహితా.

జనా—లోహితా లోహితా (పలుకకుండును)

(నిష్క్రమింతురు)

(చంద్రమతిదేవి పిదక నేరుచు ప్రవేశించును)

చంద్ర—హా ప్రాణనాథా యెప్పుటచూటివోగద యిప్పుడు యీ
 నాకష్టములను జూచిన నీమరసుతో నే నుచుకొందవోకద అల
 నాడీ విప్రుడు దాసీయని నన్నదలించిరప్పుడునీమరమునందున్న
 సప్రేమను గనుగొంటి అదియుచుగాక నీకొమరుని నెత్తిపయి
 విస్తరాకులకట్టను జూచి నీవుబడిన మనోవేదన యింతయని
 చెప్పుటకు నాయూరిశేషునికెస తరమా. యిక నేనేమిజెప్పె
 దను చెప్పుటకుపీలులేకు లేకపోయినను మేము వేళకు యింత
 కలో అంబలో త్రాగుచూటిమి మీకు యెలాజరుగుచున్నదో
 యెచ్చటనుండితిరో నుఖమో కష్టమో తెలియదు.

గీ॥ వెన్నెలుడునచీకటి • వేగకుండ

చీకలుడున వెన్నెలు • రాకనుండ

కష్టసుఖములు కావడి • కడవలనుచు

శెప్పరుండిరి తెలిసియే • తప్పునిపును.

యీదినము పుడయమునుంచి కుడిచార్మవ మదురుచుండెను
యెందులకొ. కీర్తన.

కుడిచార్మమదురుచుండెను | కొడుకురాడు కడకునేడు దుడుకు
గాడు దైవమా దైవమా దైవమా. కుడి.

1 తగిలినకాళికినినే తగులుననుచు చెప్పమను | తగిలివచ్చెనమా
కేయిట్లు దైవమా దైవమా దైవమా. కుడి.

2 ప్రొద్దుగొంతుచున్నదింకను పొయినవారు యెవరురారు ముద్దు
లయ్య నెపుడునాతు దైవమా దైవమా దైవమా. కుడి.
అరుగో నాపుత్రునితో బోయిన జనార్దన కేశవులు వచ్చుచు
న్నారు. నాకొమరుడెనుకనుండ నేమొ(అనివారికి వేసియుండును

కేశ—జనార్దనా! అదిగో చంద్రమలీదేవి కొమరునికై మనవైపు
నెల్లు చూచుచున్నదో చూడుము.

జనా—కేశవా! యీవార్త నేనొక్కడనేచెప్పజాలను నీవుకొంత
శెప్పవలసింది.

కేశ—సరే. (ప్రవేశించుచున్నారు.)

చంద్ర—అయ్యా! నాకొమరుడు రాడేల.

జనా—అమ్మా చెప్పెదము వినుము.

చంద్ర—యేమి నాయనా.

జనా—మమ్ములను పత్రములను గోయుమని తాను దర్శలనుగో
యటకుబోయె పోయి నొకపుట్టపై దర్శలను గోయుచుండె.

చంద్ర—పుట్టపయిగోసినాడ నాయనా

కేశ—అంతట అమ్మా అని పడిపోయెను సాముగఁజిది:

చంద్ర—హాకుమారా! (అని నేలపై బడిపోవును)

జనా—తల్లీ యింకొక్కమాట.

చంద్ర—యేమిమాట నాయనా.

జనా—అంతట మేము దగ్గరకుజాతిమి వివ్రమ వివ్రమాయని పిలచితిమి కన్నులుదెరిచిచూచెను అప్పుడు యెక్కడనైనా నీకు నొప్పిగాయున్నదా మంచినిరుకావలయునా యేమిసేయమనెదవు నాయనా చెప్పుము చెప్పుమని యడిగితిమి అటుమీదతిన్న గాలేచి కూర్చొని అన్నయ్యలారా విషము తలకెక్కినది యికకాదు సేసినను మానకు. ప్రయోజనములేకు నేచ్చెచ్చియు ఆకులు దర్భలు తీసుకొని,

గీ! తొందరగఁజూయి మనగురు • కందజేసి

తొండ్రెయెటుజోయెనోసోయె • తల్లియైన

వచ్చిచూచి పోవీలున్న • వచ్చునయ్య

జెప్పరయ్యదయతోమమ్మ • జెప్పరియ్య.

అని మరల మంపువచ్చి పడిపోయెను మేము లోహితా లోహితాయని చెప్పదగ్గరజేరి పిలచితిమి పలుకకుండను అప్పుడు బయలుదేరి వచ్చితిమి నీతో యీవార్త యిప్పుడుజెప్పితి.

చంద్ర—నాయనా! మీరువచ్చునప్పుడు కన్నులు మూచుకొని యుండెనా యేమైనా నోటిపెంబడి తెల్లడినురుసు వచ్చుచుండెనా నాయనా బాగాజూచినారా.

జనా—అమ్మా చూచితిమి యిప్పుడు నీవుజెప్పిన లక్షణములన్ని ఉన్నవి.

చంద్ర—అయ్యలారా! యిచ్చటకు యెంతదూరమునునో.

జనా—యిచ్చటకు మేమువచ్చినమాన్యమున కొంతవడిలోగ నొక
నుజ్జీచెట్టకనుపడును ఆ చెట్టునద్దనే సీకొమగుడు పడియుండును
అమ్మా అదిగో కాలకంటకి వచ్చుచున్నదియిక మేము వెల్లెడము
(గురువురు నిష్క్రమితురు).

చంద్ర—హా! తనయా హాలోహితాస్యా హాకరుణాలవాల కటికి
దర్శిద్రమనుభవించుచున్న యీ చంద్రమతికేనా పాడుపాము
దాపరమాయనా నాపాము నిన్ను కాటించునపుడు యెంత
భయపడితివో,

సీ! నినుజూచుటకు నేను • మునుజూచెదనుగాని
కాలకంటకినాడ్జ • గడుపవలయు
నినుజూచుటకు నేను • మునుజూచెదనుగాని
కాశ్మనాస్వాక్షీన • కాశ్మగావు
నినుజూచుటకు నేను • మునుజూచెదనుగాని
తెలివినశించెను • తిరిగిరాదు
నినుజూచుటకు నేను • మునుజూచెదనుగాని
కన్నులనిండును • గ్రమ్మెజలము

గీ॥ పండియుంటివ యడవిలో • పలనునీవు
పండియుంటివ వటవృక్ష • ప్రాంతమందు
పండియుంటివ నొంటిగా • పాన్పుపయిని
పండియుంటివ నేనెట్లు • బ్రతుకగలను.

యీవేళ నేనడువ లేనమ్మా ని చెప్పితివిగదుర చెప్పినను గు
రుడు వచ్చి కొట్టిపంపించెను అప్పుడైన నిన్ను నిల్పుకొనుటకు
నోచుకొన నైతి హాస్రాణపతీ నీవేక్కడుంటివొకదా కొమరుని

కష్టము తెలియదుగదా నేననుచేసెదను కనులనైనా చూచు
కొనుటకు మావారపానిగాదిదయ వచ్చుకోరాదొ.

కాలకం—(ప్రవేశించి) యేమిటే లంసనారీ యిచ్చటనే ప్రాగ్గు
బుచ్చు చున్నావు యితసూత్రధారిని నేనెచ్చటచూడలేదు.
మనుష్యులున్నప్పుడు ముఖము నల్లగాబెట్టుకొని మోల్లగడకు,
దువు మరుష్యులు లేనప్పుడు యేమేమి ప్రసంగాలు యేమే
మొ ఆలోచల్లలోనుండువు వంటింకా వేరుచున్నావట.

చంద్ర—అమ్మా నాకొడుకునకు బాముగఱచినదట.

కాలకం—ఎవరు జెప్పితిరి.

చంద్ర—నాపుత్రునివెంబడి లడివికివెళ్లిన మీశిష్యులు జెప్పితిరి.

కాలకం—బోలేడుసామ్మబోసికొంటిమి మాకేకామాలి దండుగ
సేకేమమ్మ వగలమారియేష్టులు యేడ్చెదవు (కోపముతో)
యికనైన వంటలుదీసుకొనిరమ్మ ఆడి బోలేడుపల్ల గనిపెట్టు
కొని యున్నవి.

చంద్ర—అమ్మా కన్నకడుపు.

కాలకం—యేమే యికా సామెతలు జెప్పబాయ్యేవు మీ ముఖా
నబోసిన డబ్బుల మునిగిసాయ్యేదేకదా యేవోవొక వంకలు
బెట్టుకుంటు కూర్చుండాలి.

చంద్ర-గీ॥ కన్నకడుపిది గనుమమ్మ ♦ గ్రాగుచుండె
ఎన్నివిధములదుఃఖంబు ♦ హెచ్చుచుండె
విషముతలకెక్కి పడియుండె ♦ సుమనుదప్పి
వైద్యునైనను బంపుమీ ♦ వందనంబు.

కాలకం—యేమిటే? ఒసీదాస్సీ.

గీ. ఇల్లుగుల్లగ జేసితి ♦ వింక వైద్యు
 లేలమాకులేల మనము ♦ యేలబోయి
 పుట్టపై నెక్కి బాముపై ♦ బెట్టనేల
 కాలుగటిపించుకొననేల ♦ కష్టమేల.

మామలుగిండులు వైద్యులు గియ్యువ్యులు మా చేతగాదు
 నీవెపోయి టుగసాలో బోగమాటన్నట్లు చూచిరావలసినదే
 మాపనులన్ని చక్కపెట్టి మచ్చుల నిద్రబుచ్చి యింక రమ్ము
 మాసామ్ము అందరికి సులకనే. (నిష్క్రమించును)

చంద్ర—అయ్యో! యెంతకష్టములోనుండెనో నాకొమరుడు చూ
 చుకొనుటకు నైన యిప్పుడునోచనెతి. (అనిపోవుచున్నది)
 (హరిశ్చంద్రునిక కుండ మూపుపైబెట్టుకొని ప్రవేశించుచున్నాడు)
 హరి— కీర్తన.

పోయనుపోయచుగా నాప్రాణలక్ష్మి నన్ను బాసి || పోయ ||

1. పోయనురాజ్యము పోయనుసంపద । పోయనుననువిడచి పో
 యను యిప్పుడు || పోయ ||

2. షడ్రసోపేతములు చక్కగానారగింప । శయ్యనుజేర్చువర చం
 ద్రమతి చేవి || పోయ ||

గీ. కుండమూపుపై వచ్చెను ♦ కోరకుండ
 దండిభూదేవి దిగెభుజ ♦ దండనుండి
 గాటికాపరి పనియయ్యె ♦ కడకురండి
 బీటికొగాయువెన్నెల ♦ ప్రేమసుండి.

అహహ సురభాండమాడేమి నీయైశ్వర్యము విశ్వవిశ్వంభ
 రాధరబుడనై భూభారంబుదాల్చు భుజంబుపై నెక్కి యీ

హరిశ్చంద్రచే కానుకాదు ఏరిదాసునిచే మన స్వామికి కల్లు
మోయిదుచుంటివా ప్రతిదినము కాటిదిగ్గరకు బోవుచుంటిమి
అవిగో చీకట్లు దిక్కులచుండి క్రమ్ముకొను చున్నవి.

సీ॥ బారచోరులవంట ♦ జగములన్నిటనింట

సక్షత్రములవంట ♦ నాయమాట

పరితాపములజంట ♦ భయమునకొనంట

నిద్రరకునేవంట ♦ స్వస్థకుంట

కరుణనువిడుకుంట ♦ కానిదేదియింట

తెల్లలేవిదివెంట ♦ తెలుపుకుంట

దయ్యాలజయమాట ♦ తక్కువేదయకుంట

వగవిప్పుటకుమీట ♦ బలుకుకుంట.

గీ॥ చంద్రబింబమువచ్చనా ♦ బాడగంట

కూరవృగముల తల్లినే ♦ కూరుకుంట

పుణ్యపురుషులుయేరవి ♦ పుట్టుకుంట

కటికిచీకటివచ్చెను ♦ క్రమ్ముకుంట.

(కొంచెముముందరకుండచి) అదిగో దిక్కు లేక తక్కువగా
కళ్ళెలుబేర్చినశ్శశానవాటికలనుండి కాలిన పీచుగులక క్రొద
కు బడనెట్టి తివి భూతభేతాళ గణాబులు నాట్యము నల్పుచు
న్నవి కాలిన కపాలబాన్చులతో తాళములువేయు చున్నవి.
కొన్ని పీచుగులను యాకలిదీరక పట్టుకొని పీకి తింటున్నవి.
ఓహో యిక్కడవరో కాటిసుంకమివ్వకనే పీచుగను కాల్చు
చున్నాడు. (రెండడుగులు ముందుకువేసి) ఎవరునిపు కాటి
సుంకమివ్వకనే పీచుగను కాల్చుచున్నావు యేమిటీ నేనే

పొరచాటుబడితిని కాదుకాదు, రొమ్ముమీద యెత్తిన బరువు
కట్టెతోలగిపోయినది అందుచే పీనుగుయే లేచి కాలుచున్నది

గీ॥ బ్రతికినన్నాళ్ళు సుతులని ♦ హితులని సతు
లని మమతవడుటేకాని ♦ కనుగొననిపు
డేది యీకట్టెలకాదు ♦ తెండులకని
రారుయెవలెన తప్పింప ♦ రారుయెవరు.

1. నూనుజగంబిదిరా మహిమ జెలియ. నూనుజగంబిదిరా॥
2. మానుజగంబిది హేయమయినది. భూమక దీనినిబడినవారు
మును నానుముగానక బోయిరియెటులో॥ మాయ ॥

చీ! చి యీజన్మ మెత్తుటయే నీచము. యెత్తినను, నుష్టకర్మ
ముల నాచరించుట మనీషిచము చూచినకొలది వైరాగ్య మధి
కనకాచు న్వామికార్యము భంగమవును యిక నా మంచవద్దకు
నేను బోనుమిదు. దయ్యములు గుంపులు సరమాంసంబుదిని
నాట్యము సల్పుచున్నవి. ఐనను, యొకకొరవిదగ్గరుండుటమేలు
(అని కాలుచున్న కట్టెరొకదాని చేతబట్టకొనును. నడిచిమంచ
యెక్కును)బలె యేమి యాదినముయొక్క మహాత్మ్యము.

గీ॥ వేలకరదీపికలుచుట్టు ♦ వెలుగుచుండ
నుష్యసింహాసనంబుపై ♦ మరియునుండ
నాట్యకాంతలువచ్చియు ♦ నాట్యమాడ
ప్రాస్తంబుచ్చుచునుంటిని ♦ పాలితోడ.

నీకేమయిన పిచ్చాహరిశ్చంద్రా! యేరివార నెడవేమి చెప్పె
దనువినుము. యీమాడుచున్న కాష్టము లేకరదీపములు వాటి

లోనుండి కాలువారె వాటికి సముద్రవేసి వెలుగించు సేవకులు
 ఆసింహాసనమే ఈసింహాసనము. ఆరాజే ఈరాజు యిష్టదాతు
 చున్న స్త్రీలే వారకాంతలు. ఆతగులనడుచున్న కపాలికములే
 తాళములు. ఈగంగనదియొక్క తరంగశబ్దములే మృదంగశబ్ద
 ములు కాలుచున్న కావ్యములలో కరపచ్చివి కాలుచున్నపుడు
 సుయ్యను శబ్దములిచ్చుచున్నవి. ఆశబ్దములే ఆంగ్గాశ్రేణులు
 పిడేళ్లు వీణలు గూడ పాటలే నుటలరవనవములు మృద్రా సా
 మంత్రీ పండిత సామర జనంబులే భేతాళగణంబులు స్వామ్రంబులే
 వెరసి వీటియన్నిటికిని నైరాగ్యమనెను కాంతయే సింహాంత
 యిపుడు చేతిలోయున్న కొరవియే చంద్రదాయుధము యికసిరు
 తగుగేమున్నది కొనురుడుండువా జ్ఞానమరునాడే కొమరుడు
 రాజ్యమేడుచునా నిశీరీరమే రాజ్యము దీనిలో సప్తద్వీపము
 లుగలవు. పదునాల్గుభువనంబులును గలవు గలవు చరాచరి
 బులు మేడిలుగలవు మిట్టెలుగలవు యిరువురు యెప్పుడు విడిచి
 వచ్చుదాక చూచుచుండువారు గలరు చాలికి సహాయము విన
 వారుగలరు. రాత్రి బవళ్లు వినుకు విరాములేకుండ దిరుగువా
 రిరువురుగలరు. గరండ్డిలు గరండ్డిలు మ్రొగువా షోకకుగలడు
 సకలనార్తలను తెలసుకొని పరిపాలించు నైసాగియిగలడు.
 అసగా రీడింగు ప్రభువుకలడు కలడు కావలసినదంత యిచ్చువా
 డుగలడు బలె ఏమీ ఈదినముయొక్క మహాత్యము (అనికొరవి
 బారవేసికూర్చుడును) ఈదినము యొంతఆనందము దెచ్చుకొ
 న్నును నాపుత్రుడు నాభార్య యేమొ తలుపుకొని వచ్చుచు
 న్నారు కారణమేమొ తెలియదు నేనేమిసేతురు.

కేంద్రన.

ఎచ్చటనుంటిరొ మీరు నే । నిచ్చటనుంటినిరారు
ముచ్చటలాడరముద్దుకుమార । వచ్చిపూచిపో మచ్చకంటి
నను ॥ ఎచ్చ ॥

1. కాలకొనికువిముంట మీరుకష్టముజేయుచున్నారు । కాలము
యిట్టుల కలసినచైన మాలవానికి కూల్చినైతినే ॥ ఎచ్చ ॥
2. నారాయణకవిసేలు శ్రీ నాగభూషణుడుమేలు । వారకమన
లను నచ్చికలుపునో యేరికియెరుకొ! యేమిజెప్పునును! ఎ!
హరిశ్చంద్రా । మరచిపేమించుచుంటివా ఛీ! నీయంతకతిరు
డప్రహరములొగలడా లేకులేకు నీపుత్రునికష్టముల కడ్డపడి
తివా! నీభార్యను దాసీగనమ్మక నక్షత్రకునికి నైకమిచ్చి సమా
ధానముజెప్పితివా లేక యెవరికేమిమేలుజేసితివిప్ర.

సీ! పుత్రకునేమైన । ధూమిశుగాజేసి

పాలిపమంటివో ♦ పరగసిప్ర

భార్యకునేమైన ♦ ప్రథలసౌఖ్యములిచ్చి

సుఖపడుమంటివో ♦ సుమతినిప్ర

నినువీష్యసనిమొర ♦ బనిగొన్నమంత్రీని

పిలచిరమ్మంటివా ♦ ప్రియుడసిప్ర

చారులమఃఖాబు ♦ బరిమాచ్చినివిటు

దయచేసియుంటివా ♦ దాతసిప్ర

గీ॥ ఏమిసేయగలేకనే ♦ నేమిసేతు

ననుచుపలుమారు పేమింప ♦ న్యాయమేమి

యూరుకొనుమిక్తనైన సీ ♦ వ్రత్తమాట

జేయదగియున్న పనియున్న ♦ జేయమనగ.

అదిగో నేదో కిక్కురెచ్చినట్లుక దుఃఖిన్వాణ్ణో మునిగి గీనా
లాపప్రభంజన వాక్యముల హింసవరమువినబహుచున్నది పోయి
చూచెదనుగాక.

(చంద్రమతిదేవి యొకడరిగా పగవేసెనుచు)

చంద్ర--(దుఃఖముతో) కీర్తన.

హలోహితాస్యనను అమ్మనిపలువర । హముస్సలయ్య నా
కగుపడవేర । హ॥

1. గాఢాంధకారమా కటికిచీకటిరా । క్రమ్మియున్నదివి కనబా
లని నవనిని ॥ హ॥
2. నాముగఱచినదాని భయపడితివయ్య । నాము గఱచినవాను
బ్రతుకురయ్య ॥ హ॥
3. నారాయణదేవుని నిమ్మితిమయ్య । కారుణమిటలాయె గిర
మాయయ్య । హ॥

ఆగంగాధవాని నాపై నీకేల కడుణరాకియున్నది నచ్చిన ని
ఘోషంబుచు బాలించి నాకొమరునినా జెప్పనదేల చెప్పిన
నీకేమైన మాటయా బొను బడిరియాష్టాంగోనున్నదానవుచుక్కు
లారా మీకు మీపతితోమాటయ చూచుచుంటిదేల.

గీ॥ చూచుచుఱిరదేలనో ♦ చుక్కలార
ఊరుకుంటిరదేలనో ♦ బీరులార
వరులకపకారమెరుగని ♦ పక్షులార
శరణుజేసెదన్మక్ష సు ♦ జాతులార.

విశ్వనాథా! నీకేమైన పగజేసితిని గాధినందనా కష్టముల
బెట్టుటయే నీపనియా హా! ప్రాణేశ్వరా నీవైన తోడుపడవా!

(అనినడుచును) నాకాలికేదో మెత్తనిపదార్థము సోకినది నా కొమరుని మృదుగాత్రమానా (పరికించి) హా లోహితా! పలు కకుంటివా (అని శవముపై నొరుగుచు లేచికూర్చును) యీ కటికి నేలపై అద్దాన్న పడవిలో పడియుంటివా తండ్రి (అనిశిర స్సుకాల్చిపైకి జేర్చుకొనును) నాయనా పలుకవేమిరా నాకా లుదగిలినదనే నాయన కానకతగిలినదిరాతండ్రి! పలుకరా రా కా శశాంక చంద్ర బింబబంబమును విడంబముజేయు సీముద్దు మోము నొక్కసారి విశ్చిమూటలాడరా! నీకు నామధారణ జే యవచ్చిన పెద్దలు నొప్పకిరీటము వీపున వింజామరయు అరికాలి న తామరపద్మము హస్తమున ధ్వజరేఖలు తిస్సనయము కంఠ మున గలవని చెప్పిరి. హా సర్పరాజమా నీవెందులకు మనుష్యు లను, తదితరజంతువులను గఱచించంపుట యిదివరకే నేలపై సొట్టినో స్రాకుచుంటివి, నీనాల్కలు రెండాయను చూచినవారె ల్లనియు చావమోనుచుంటిరి. అయినను నిన్ను నేల నాదరిద్ర) మె నన్ను కాల్చుకొనిపోవుచుండ.

కీర్తన.

సోములెన్నినో చికంటినో | స్వామియింటలజేసెనా స్వామియి యింట జేసెనా ||

1. సోమునిగేరువదనంబును | కామునిమీరుసౌందర్యంబును సీమ ముగా పాదహస్తతళములు | తామరలనుబోలియున్నవి || నో ||
2. తుమ్మెదరెక్కలవంటి వెండ్రుకలు | కమ్మవిల్తువిలు బోలుకను బొమలు | తమ్మలకుమిన్నయయినకనులు | సమ్మతిసంపం గి సరస్వతులు ముక్కుజెవులు || నోము ||

రెడ్డిబాడుపు చుక్కయ నా కనుపడునది నడులేయుకు మీ
చినది దొరసానిగారియింటిపనులకు సంబంధవలెను. పిల్లవాని
దహనకార్య మెట్లుబడువలయునో తెలియకున్నది శ్లోశాన
మెక్కడనో అతుబట్టరు అయినను దిక్కులేని నారికి భగవా
తుడేదిక్కు. (పిల్లవానిని భుజుబువైపరుండబెట్టుకొనును లేచు
ను లేచి) నేటికెంతకాలముసంభవించెనురారత్త్రీ! మాకింత తల
కొరివిబెట్టి తలిదండ్రులకుదహనానాదిక్రియలు జరుపవలసినది మా
చేతనేసివు తలకొరివి బెట్టించుకొనుచుంటివా తనయా తనయా
ఎంతపాపకాలము సంభవించెనురారత్త్రీ ప్రాణేశ్వరానివుతోడు
గాకున్న నేనెట్లు శ్లోశానభూమిచేరునను. యిప్పుడు కాట్లుగడగ
డవలకుచున్నవి. గంగానది యొకనంక భోరుమని ఘోషిస్తున్నది
ఘిల్లినదాబు అంతటల్లుకొని మిన్ను మట్టుచున్నవి యెటుమర
లిన నాకుచీక ఆరురాచునేయున్నది. అదిగోఅచ్చటనేమీ పోల్తు
రుగనుపడుచున్నది. అదియే శ్లోశాన వాటికి గావచ్చును (రెండవ
గులువేయును) ఏమీ నాసహసముఅనుచుండగ నే పితృనగము
జేరితిని. మంతకటికిగుండదానను తప్పనిసరినాయనా అచ్చట
పండుకొనుము చితికి కట్టలువేరుకొనెదను రాజాధిరాజకుమార
ుడవైనను నీకు యిట్లు (అట్లుచేయును)

గీ. చిన్నిపుత్రకనిన్నెట్లు ♦ చితినిజేర్చి

అగ్నిరాలగజేసియీ ♦ యంసనాది

కాలకాశుకునింకిలో ♦ గలుగుపనులు

జేయబూనుచునున్నది ♦ చీయనగను.

యెన్నికష్టములువచ్చినను సత్యముదప్పుకయుండు పేరుచిది
గద (శవము నత్తుకొని చితిపైబరుండబెట్టును)

హరి—(ప్రవేశించి) ఈమూల నెవరో స్త్రీ యేడ్చుచున్నట్లు విసబ
డుచున్నది. పోయిచూచెదను.

చంద్ర—

క్షీర్తన.

కన్నులెత్తికన్నకుమార ♦ నన్ను బిల్చు కన్నకుమార
పన్నుగ నేటితో నన్ను విడిచియు పరలోకంబునకరుగుచుంటివి॥క॥

1. మోముబూపరముద్దులయ్యె. ముచ్చటాడరముద్దులయ్యె
స్వామియితనరిగ జేసెను । చక్కనయ్యవొక్కసారి॥కన్ను॥

2. పూర్వజన్మమందు నేను । పుణ్యమేమిజేసినచ్చితో
సార్వభౌమునతి నై తునకు । చావుమ నెను సరసిజభవుడు॥క॥

3. నారాయణకవికోరినవరములు సారెకునిచ్చెమశంభుడునువలను
నేరములొనొ భారమనెంచో । తీరనిమఃఖరు దినమున
బెట్టెను॥ కన్ను॥ (చంద్రమతి, చితిరపులజేయుచు)

హరి—ఎటుమరలిన చంద్రమతిలోహితాస్త్రిలే కనుపడుచున్నాగు
కారణమేమి తెలియదు కానిన్ను. ఆ ఆశుదెనరోదహనకార్య
ముగూడి జరుపుచున్నదే యెంతవిడిచినను కాలుసాగదు (త్వీర
గానడచును)

గీ । ఆశుదానన నీవునే ♦ హిమరదాన

నాయెరుకలేకనడిచేయి ♦ యగ్నికౌల

జేసితివి చితికింకను ♦ జేయుమయిచ

వీరదాసు నెరుంగవే ♦ యేరిసామ్మ.

(చితిబడదన్నును)

చంద్ర—హా తనయూ బ్రతికినన్నాళ్ళుగాకతరువాతను యిటువంటి
కష్టములు సంభవించవలసివచ్చెనుగనురా తండ్రి నీకు.

హరి—(తనలో) ఏమీ నానతిసుతులుగా నున్నారేమీరు ఆ నా దయా
హకుమితములేదా వారలకెప్పుడు యిటువంటి కష్టములు రా
కుండుగాత. (ప్రకాశముగా) ఎవరునిపు కాటినుంక వివ్వకనే
యిట్లు జేయుచుంటివి.

చంద్ర—అయ్యో, నాకు తెలియదు తెలిసినను శరీరమాత్ర విభవ
నైయున్నాను.

హరి— సృష్టము.

పొమ్మపొమ్మ యుచ్చుట. పొలితిమాటలాడనలగు
చంద్ర—సమ్మమాటలేలముక. సయము విన్నవంబుయొకటి

హరి—సమ్మశిష్యునిపు నే! సమముమాట జెప్పినది

చంద్ర—తమ్మువారివార లే! దయనుదప్పవల్లనలదు

హరి—(తనలో) ఈసతిమాట లొక్కొక్కమాట వరహాలమాట

గా గన్పట్టుచున్నవి. అసకూడదుగాని చంద్రమతియే నేమి (ప్ర
కాశముగా) దూక నొకపాత పిండమునకు తండులములు యివ్వలేనా.

చంద్ర—(తనలో) వీరుయెవరో మహాపురుషుల్లాగు కరుణహిమి
న్నారు. యిప్పుడు కష్టములువచ్చి వీరదాసుడాయనా కాన
చ్చుచు నేనులొసనారినికా లేదా అటులనే గాఁచిరిడిగింపంగితు
లేగాక నా సవిస్తరమంత చెప్పుకొనెదనువీరితో (ప్రకాశముగా)
స్వామి శరీరమాత్రపు వ్యక్తిని మిత్రో నక్కాణించుకొని
యుంటిని యిప్పుడు యీపట్టణములో నొకవిప్రునియింట పనిజే
యుకూలిదానను నేనులొసనారిని ఈనాటికపుత్రుడు గురునాథ
ప్రకారములిడవికిఁగొయిదర్శలనుగోయుచుండబొమ్మగిరిచిమ్మ
తిబొందెను దూక నొకపాత పిండమునకు తండులములు యెట్లు
లభించును.

గీ॥ కలమహాస్పష్టిలోతేల్కె ♦ గడ్డిపోచ
దానికన్ననుదరిద్ర ♦ మానుగన్న
దీనికన్నను యశ్రురాబు ♦ తీసిపోవు
తరవితతిహింసగలవాడు ♦ తగ్గిపోను.

హరి—సుమతీ నీచి త్తమును గనిపెట్టితిని నీకొమరుని దహనమున
కై నొక్కమాట.

గీ॥ బాలసూర్యుని ప్రభలతో ♦ ప్రభలవెలుగు
నిమమాంగల్యమహగొ నీ ♦ వాడులేల
దానినన్నిర పనులన్ని ♦ తరలిపోవు
అమ్మకొనిరమ్మ నిచలనే ♦ నైనయందు.

చంద్ర—(భయపడి) పార్వతీ పరమేశ్వరులసాక్షిగా అగ్నిసాక్షిగా
నా పతినాకు ధరించిన మాంగల్యము వసిష్ఠుని మహాత్యముచే
రెండవారి కగుపడునా నగుపడదు నామగనికికప్పు యితడు వీర
దాసుడుగాడు నాపతి హరిశ్చంద్రుడే (అని కొగలించుకొని) హా
జీవితేశ్వరా హా నామనోహరా రవికులంబోధి సోమరాజరాజ
శ్రీహరిశ్చంద్ర మహారాజా! మందభాగ్యురాలనగు నీజీవితేశ్వ
రిని చంద్రమతిని అల్లారుముద్దుగా బెంచిన నీకొమరుడు యెల్లు
బడియుండెనో చూడుడు మీకీకష్టములు వచ్చునా దేవా అల్ల
నాడు ఆవిశ్వాదుిత్రమహాముషి అకస్మాత్తుగావచ్చి నిన్ను వో
ప్పించుకొని ఏనుగుపై మనుజుడెక్కిగవ్వగోటమీట యెంతెత్తు
జనునో నంతెత్తుద్రవ్యము యజ్ఞమునైకనడిగెను సరే మీరిచ్చె
దనన్న తీసుకొనక మీతావుననే యుంచమని యేలజెప్పి చెప్పి
నవాడేమాయ మాయమృగములను మాతంగకన్యలను నేలా

కల్పించెను కల్పించినను మనమేల మృగనభక్తై వారియాశ్రమ
మునకుఁగోయితిమి. పోయినను సకలసామ్రాజ్యపట్టాభిషిక్తునిగా
శ్రీనారినే జేసితిమి జేసియా ఘోరారాజ్యముల పడిరానియిడు
ములవడి కాశీపట్టణము వచ్చితిమి వచ్చి విశ్వనాథునిపూజించి
తిరు మరియు మహాఋషిఋణాంబునకై నన్ను నెవరికైనాదాసి
గావిక్రయించమన విక్రయించి సత్కుత్రకుఁకు ఋణముచెల్లించి
తివి చెల్లించి సుఖములు వడవనుకొంటిని సుఖములనఁగట పో
సి యీసచమగు కాటికాపరితపమే నేటికి నికులభించనా హానా
ధా! నేటికినికు లభించనా.

సీ! బా నెనుపొట్టకై ♦ సకలదేశముఁజేల

ననుచు యీశనికు ♦ నచ్చెనేమొ

శమదమామలువచ్చి ♦ సరిగనిచ్చుటకునై

చప్పిశియన్నంబు ♦ నొప్పెనేమొ

నైరాగ్యమనెను శ్రీ ♦ వరియించుటకునిచ్చు

మురికిపాతలునికు ♦ దొరికెనేమొ

జ్ఞానభక్తులురెండు ♦ కలసియుండుటకునై

బొనుసంసారమె ♦ డ్దాయనేమొ

సీ॥ లేకయిటువంటికష్టముల్ ♦ నీకురాను

సత్యమింతైనబాధక ♦ క్షమముతోడ

పాలనము జేయుచుంటివి ♦ పాడ్లివేంద్ర

పరమపావన దేవేంద్ర ♦ పాపహరణ.

హరి—ప్రాణేశ్వరి! యెంతకష్టము యెంతకష్టము యీబాలుడు మన
సుతుడా నీవునా జీవితేశ్వరివా శివశివ హాబాలకా (అనికుమా

దు నెత్తుకొని ముద్దాడి) నాయనా లోహితా మా మందభాగ్యులగు తలిదండ్రులవద్దయుండుట కష్టమని అలిగి సురలోకంబున కరిగితివా యిక మేము మనుటయెట్లు అదియుచుంగాక, యెన్ని కష్టములువచ్చినను ఒక్క-గాని ఒక్క-పుత్తుడుండనే మనకని యెల్లెల్లో ప్రాణములుబిగించువట్టుకొనిజీవించుచుంటిమి మన్నులను అనాథలనుజేసి నీవు నెట్లుటన్యాయమా తండ్రి నీవుమాత్రము సుఖములేమి యుచుభవించితివి.

గీ! రాజ్యసింహాసనాసీన ♦ రాజు వైతొ

మంచినీటిని వివాహమై ♦ మంచినైతొ

సంచితంబులువీడ మం ♦ బెంచవైతొ

యెంచినూచిన నెవిధాన ♦ మించవైతొ.

నానా యెంతమరుకాలము సంభవించెనురాతండ్రి! మాలో నెవరికైనా నాపాము గలువరాద చావరాద నీవున్న మాకింత చేయవలసిన పనులుచేసి వంశాంకురమును వృద్ధిజేయుదువు గదా మేముండినప్రయోజనమేమి.

చంద్ర—నాథా! ఈదుఃఖమునకంతములేదు చేయునదేమియులేదు యిప్పుడు తెల్లవారుజాము అవుచున్నది దొరసానిగారి పనుల కందఱోవలెను యెటులజరుపవలయునో చెప్పుము.

హరి—నేనిర్భాగ్యుడను పరమదరిదుగ్ధుడను మందమతిని నేనేమి చెప్పజాలను పిండాశనముమాత్రము మానుకొనెదను మాడ పాత నెట్లులైన మీవొరసానినడిగియైన నీవే తేవలయును అవి మాన్వామికి జెందవలయును.

చంద్ర—సరే పోయి మావొరసానిని ప్రార్థించెదను పరమేశ్వరునిదయ యెటులున్నదో.

హరి—తోందరగా వెళ్ళుమునీవు వచ్చుచందాక నేనిచ్చట నేయుందును
(చంద్రిమతి నిష్క్రమించును)

హరి—(లోహితాస్మయికడజేరి) హా పుత్రరత్నమా!

కీర్తన.

నాపుత్రరత్నమునిన్ను నమ్మియుంటిమిగదరనా కేమిజెప్పెదవు! నా
నాపజాలనుదుఃఖ మేపులయయినను తాపత్రంబులలో దగిలి
తిబ్రతుకు లెట్లు! నాపు ||

1. కన్నకడుపుగాన కాలిపోవుచునున్నదన్ననీకన్న నాకన్నాకియె
వరులేరు చిన్నన్ననిన్నానియెవరు! కన్నులెత్తమాడిమన్నగానిన
న్ను చిన్నజోయెదవేలనే మన్ననకన్న || నాపు!

2. నారాయణాఖ్యునిజోచె మేరుధీరుని కృపగలిగూటె. యీ
తీసిపుగాకుంటె దారిలోమమ్మలగంటె. తారకమామవను
కుంటె చారెడేసికండ్లు చంద్రబింబమునదనంబు! నాపు!

ఏమిటా కలకలము (అలించును)

(తెరలో) వినండి వినండి వినినవారెవరో వినినారెవరో భనాశ
చే రాజుగారియింటిలోజొచ్చి రాచబిడ్డంబుపి పారవేసిన శిశు
హంతిని త్రవ్వారు శిరస్సు కొట్టించమని యాజ్ఞాపించినారు
గనుక దీనిని పంధ్యశిలయొద్దకు దీసుకొనిపోవుచున్నారము.

హరి— రాజభటులు యెవరో శిశుహత్యజేసిన పాపిని పట్టుకొని
వచ్చుచున్నారు.

భటులు—(ప్రవేశించి) ఓయి వీరజానూ యీబిడ శిశుహత్యజేసి
నదితలనరుకవలెనురాజయ్యాజ్ఞయిదిగోవీర బంహునిమానవాలు.

హరి—(తనలో) ఈమె చంద్రమతియేనా కాదా ఔనా నేను భార

పాటుగా జూచుచుంటినా (ప్రకాశముగా) అయ్యా ఈబడ నిజముగా హత్యజేసినదేనా.

భటు—నురలమాట లేలా నీవారాజు తెలివికలవాడవు.

(నిష్క్రమింతురు)

హరి—(తనలో) హఠా నమా చచ్చినవానినే చంపెదవా! కొడుకు జచ్చి పుట్టెను దుఃఖముతో మునుంగు మాకే యీశతకష్టము నుబెట్టితివా కెట్టుము నిండామునింగిన వానికి చలిరాదు గదా చంద్రమతీ యేమీ యీపాపగాలము.

గీ. కొడుకుజచ్చియు నివలు ♦ మిడుకుచూడ
రాచవిడ్డనుజంపిన ♦ రక్కసనుచు
పట్టికెచ్చిరిభటులు యా ♦ పాపమొత
కాల్పుచున్నచె మలను ♦ కాంతయే మొ.

చంద్రి—రాజా! చెప్పుకొనెడిను విరుము

గీ. బతులుదేరితి మీతోడ ♦ బ్రతికియున్న
దానరు కొడుకుతో జాన ♦ లేనిదాన
పోవుచుండగ దానిలో ♦ పోయిపట్టి
శిశువునాకాలికిని జోక ♦ చింతనిడుచు.

తెలియక మనలోహితాస్యడాదని పరికింపుచుంటిని అంతట రాజభటులువచ్చి కొంతసామ్మ నాపయిబడవేసి యిది శిశువును జంపిన రక్కసియని నన్ను బట్టుకొనిరి కొట్టిరి మరియు కొట్టుకొనుచు రాజయెద్దికు తీసుకొనిపోయిరి. పోయిన రాజు తక్షణమున తలగోయిచమని యాజ్ఞాపించెను స్వామీ యిది నేజేసిన నేరము మీపాదముల సాక్షి.

హరి—ఏమీ యీరాజులపరిపాలన అందులకే రాజనామ సరకం భ్రువం అని చెప్పినది న్యాయన్యాయములు విచారించక శిక్షించినారు గాబోలు భటులు మెప్పువడివలెనని యెవరోజేసిన పని యీమెపయివేసినారు విధివిధికూలము లేనప్పుడు మనుషుడే కార్యముజేయజాలడు దుర్లభము హా నాప్రాణప్రదమైన యీ పతీవ్రతలలామను చంద్రమతిని చంపుకొనవలసిన డైదు.

గీ! యెన్నియోవిధములనన్ను • చెన్నుమీర

కాచిరక్షించినట్టి యీ • కమలనయన

నెటులతలగోయవలసెను • యెటులనేను

జేయబూ నెడి నాపని • జేయలేదు.

చంద్ర—ప్రాణేశా! ఆలసింపెడి కేల యెన్నికష్టములుండెను చివరకు నెచేతిలోనే నాకు చావుగొరికెను యికనాకు గానలసినదే మున్నది అనియునుంగాక పొందిరానియశనానయును నొగిసి. యిక నాలసింపనక్కర లేదు న్వాహి! పియ్యు ముము యిదియే నాకడసారి నమస్కారము.

హరి—ఛీ, హరిశ్చంద్రా! స్త్రీహత్యసూత్రా కట్టకొనబోవుచూనివి దక్షిణహస్తమా నిపుణ్యము దహనమయినది ఖడ్గనూ సకలరాజ్యసంపద విడిచినను కొడుకుజెడిచిన భార్య చావోవుచున్నను నిపునన్ను నదలకున్నావు(అనిచేతిలోనున్న ఖడ్గము వంకజూచి) చంద్రమతీ వంధ్యశిలనెక్కి యీసారి భగవంతుని ధ్యానించుకొనుము.

చంద్ర—(అట్టులనే చేయుచున్నది)

సగుణవిగ్ధుణసాదీశా సచ్చిదానందరూపా
 గీ. కడుకు నేజీయు వ్రాద్ధన • కరుంగల్లి
 విరుముమోక్షమైనను విరు • ముచసికోర
 సన్నయాహరిచ్చానుస • కెన్నిజ్జ
 ములకు నై సతిగ జయు • మోమహత్మి.

వారి—(ఖగ్గె పైల్లి)

సరిసాంకవృత్తిము—కింక సౌధ—బులూగొనిన్ను • గలపెరిగినేనే
 కివికర—బు—విడివిగాన • కింకరియినేనే
 విరుల—గొప్పటకున ప్రి • విజముగ నునీవే
 మనుసా—చిగిన పరిత్యక్తి • మరుచారుముడేవీ.

విశ్వా—

కోరిన.

ఆగునాఆగునూ నాశ్చిద్ర భూవరా

ఆ గావిజాపుకు! ఆగు!

కొనుకు ప్రసక్తురు ముహములెడలురు! కోరుచుచ్చెద గా
 క్కను కింకనానాపెపున విడ్డల! కిల్యమాడర కిల్యో,
 నాడగ ఆగు

హరిచ్చిదా ఆగుము చనువుకున్నానావికిన్న నాకలనాడే
 మెలచువిధాబున నీవు జేయవలసినవియూముది మీ గురువు
 వరసాడేమయినా తెప్పెనా యితటైన బుద్ధిదెచ్చుకొని మా
 తొగకన్యల పెద్దియూడుము కొనుకుటకును మీసతీపతుల
 యొక్క బానిసత్వమునీనురు. నిరాజ్యమువిరుచుచ్చెదరు యి
 కానేమయి గోరుము యిచ్చెదను.

వారి—నీవిశ్వావద్ద కేను పుచ్చుకొనవద్ద తొలగుము.

విశ్వా—(అతురుడై) హరిశ్చంద్రా! మీగురువేగలిచెను నేను
ఓడితిని ఆగుము.

హరి—ఏమోనాకు తెలియను గాధేయ నిప్రుచెప్పవచ్చు.

విశ్వా—యిదిగోనేజెప్పుచుండి నీప్రుచేయవచ్చు అనుభవించెదవు
(తనలో) నేనేమిజెప్పిన విచనట్లుగానేయున్నది.

హరి—దేవీ! ధైర్యముచుబూనుము.

విశ్వా—(నటునిటుబరుగెత్తుచు) నక్షత్రకా రారన్ను దేవేంద్రాని
వైశరమ్ము. హరిశ్చంద్రా శాంతింపుము శాంతింపుము శాంత
మేమూచిది. (ఒకచో నిలువలేనివాడై)

గీ॥ ఇంద్రమాంసస్యమేలర ♦ విష్ణుకసేపు

తగ్గిపిల్చుచుచున్న రా ♦ వెక్కులేల

నివసిష్ఠ పెండ్లియయిది ♦ నిర్జనమన

రండుమీరుశివభనాను ♦ లారరాహి.

(పార్వతీ, పరమేశ్వరులురాగ ఇందు) యను, వసిష్ఠుడు

ప్రవేశింతురు)

పర-ఉ॥ ఓరిమిబూనుమయ్యదిరి ♦ నుత్తమ వంశమునగుబుద్ధితే

ధారుణిసత్యనాక్యమును ♦ తప్పుకకష్టములెన్నివచ్చినా

ధీరతనిల్పినావు దశ ♦ దిక్కులకెల్లను నీమక్తేర్తి వి

స్తారమువచ్చిపెచ్చితిని ♦ సారవరాబులు గోరుమిచ్చెదన్

హరి—(అంజలిపుటుండై)

గీ॥ శరణుజయజయశంకర ♦ శరణుశరణు

మయముసీలీలజగతికి ♦ మయముమయము

ధయమునీ ధక్తులకు లేదు ♦ నయమునయము

రయముమెచ్చెడు స్వామివి ♦ జయముజయము.

గురువరా నమస్కారము ఇంద్రా! పదివేలవందనములు.

వసి—వత్సా! హరిశ్చంద్రా పరమేశ్వరుడు నీకు ప్రత్యేక్షంబయ్యె
కష్టములు దొలగును సుఖములు చేకూరును.

పార్వ—దేవీ చంద్రమతీ నీ పతీవ్రతామహాత్యమునకు మెచ్చితి
వరములేమి కావలయునో అడుగుము.

చంద్ర—అమ్మా మీ యాదిదంపతుల దర్శనమయినవారికి తరు
గేమున్నది చచ్చిపోయినరాచబిడ్డను బ్రతికించి నాయపవాద
మును దీర్చుము.

పార్వ—అమ్మా నీకు మంచిగుఱమునకు

ఆ! సూర్యచంద్రులున్న ♦ చోద్యకాలమునంత

నీకుపాతీవ్రత్య ♦ నీకు సుగుణ

మెల్లహరిణోన ♦ యిప్పుగానుండును

సత్యసుందరవతి ♦ చంద్రమతి.

సంతోషించితి రాచబిడ్డతోపాటు నీకుమారుడు సజీవుడవుగాక
లోహితా లేచిరమ్మ. (లేవనెత్తురు)

(తలిదంపతులు ఆలింగనముజేసికొందురు)

లోహి—అమ్మా! అవిగో నన్నుగఱచినపాములు నాయ నెప్పుడు
వచ్చాడే నే నాయందగ్గరుంట.

హరి—నాయనా! వరములిచ్చుతాతగారు నమస్కారముజేయుము
(నమస్కారము జేయుదును)

పర—మంగళంభవతి హరిశ్చంద్రా! యిక నీరాజ్యము నీవు నేలు
కొనుము.

హరి—అయ్యా, యీ వీరదాసునికింకా రాజ్యమా.

విశ్వా—రాజ్యముగాకేయి.

గీ॥ యముడునినుగొన్న వీరుడు ♦ సరయవిదియు
నొకమహస్త శంబు గనుము ♦ నోర్పుతోడ
చంద్రమతిని గొన్నదియు యీ ♦ చంద్రధరుని
మిత్రుడనగరాచయిటుల ♦ మేలుగాను.

హరిశ్చంద్రా! నీసత్యముగచనలెచని యీ సేవరదంత నేనే
నకలసామ్రాజ్యము నేలుకొనుము సత్యకీర్తులు నీయింట ప్నా
నమాడు.

పర—విశ్వామిత్రా! హరిశ్చంద్రునికు కీర్తిలముధరింపుము. పట్టభి
షికునిగా జేయుము.

విశ్వా—ఆలాగే చేయుచును.

ఇందు—అల్లనాడు మరసభలో నాడినమాట చెల్లించుము.

విశ్వా—ఒకనో అదిమర చెడనాముదిగో హరిశ్చంద్రా నేను నూరు
వేల సంవత్సరములు కష్టించి సంపాదించిన తపశ్శక్తి (ధార
వోయుచు)

వసి—యిప్పుడెవరు గెలిచితిరి.

విశ్వా—గెలిచినదేమున్నది నావంశీకుడగు హరిశ్చంద్రుని సత్య
సంధునిగా జేయుట కింతజేసితిని.

ఇందు—నిజమునిజము.

గీ¹ వరసిననుగాని బంగరు ♦ వన్నెరామ
తరసిననుగాని దధినుండి ♦ తరలువెన్న
కొలచిననుగాని దేవుడు ♦ కోర్కెలివడు
కలసిననుగాని సత్యంబు ♦ వెలికిరాదు.

వర— కీర్తన.

అడిగినవరములు యిచ్చెదమమగుము¹

1. కలదుయింగ్రుడు కలడు వసిష్ఠుడు | కలడుకలడు గాధేయుడు
యిచట || అడి ||

2. ధరణోంగుల వరనారాయణు | దరికిజేర్చిన దంపతులము
మేము || అడి ||

వారి— కైలాసవాసా నీకటాక్షముండిన జాలదా యిక నేమికావలె

గీ¹ కలుపుగోలుతనాబున ♦ కలజపంబు
గలిగిమెలగి నెలకు మూడు ♦ గలిగినవ్వు
ములు సకలజీవులను సుఖ ♦ ముగనుబ్రతికి
తుదకుసౌఖ్యంబు వొచ్చుటె ♦ ముదమనెదను.

వర— తథాస్తు.

(అందరు నిష్క్రమితురు)

(శ్రీ) భజన సత్య హరిశ్చంద్రీయము.

షష్ఠాంకము.

సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ.

15262.

